

National Centre for Biomolecular Research

CG030 – Struktura (architektura) a funkce proteinových komplexů

doc. Jan Paleček
jpalecek@sci.muni.cz
(garant)

UKB C2, 214

laboratoř Strukturních proteinů eukaryotních chromosomů
(<http://www.ncbr.muni.cz/SPEC/>)

Osnova kurzu

- úvod – metody analýzy proteinových komplexů, strukturní biologie
- funkce proteinů (chaperony, PTM, PPI, signální dráhy ...) a komplexů (proteasom)

největší proteinové komplexy = chromosomy

- DNA-vazebné komplexy
- Komplexy v transkripci
- Komplexy v replikaci
- Komplexy opravující poškozenou DNA
- Komplexy chromatinu
- Evoluce proteinů a komplexů

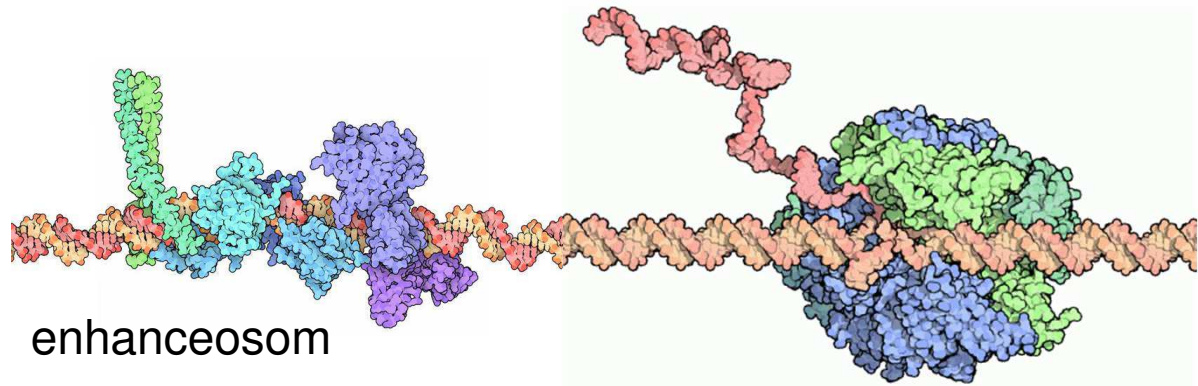
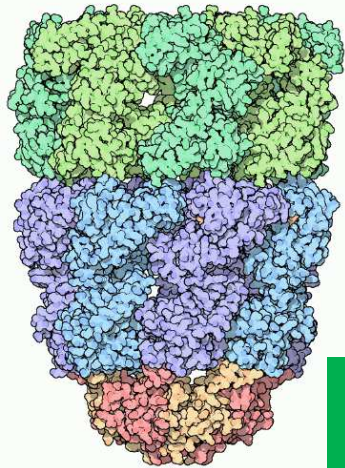
obecně

GENOM

závěrečná

Příklady komplexů o kterých uslyšíte v tomto kurzu

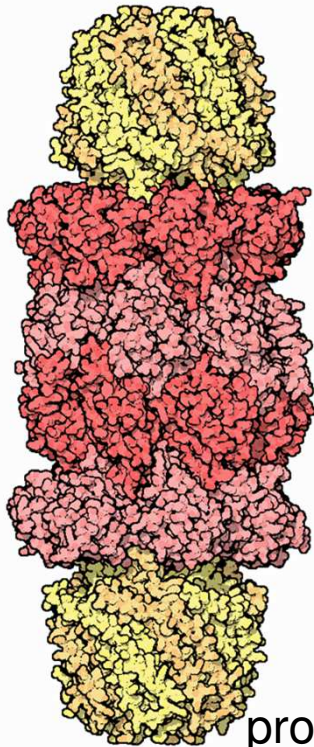
chaperon

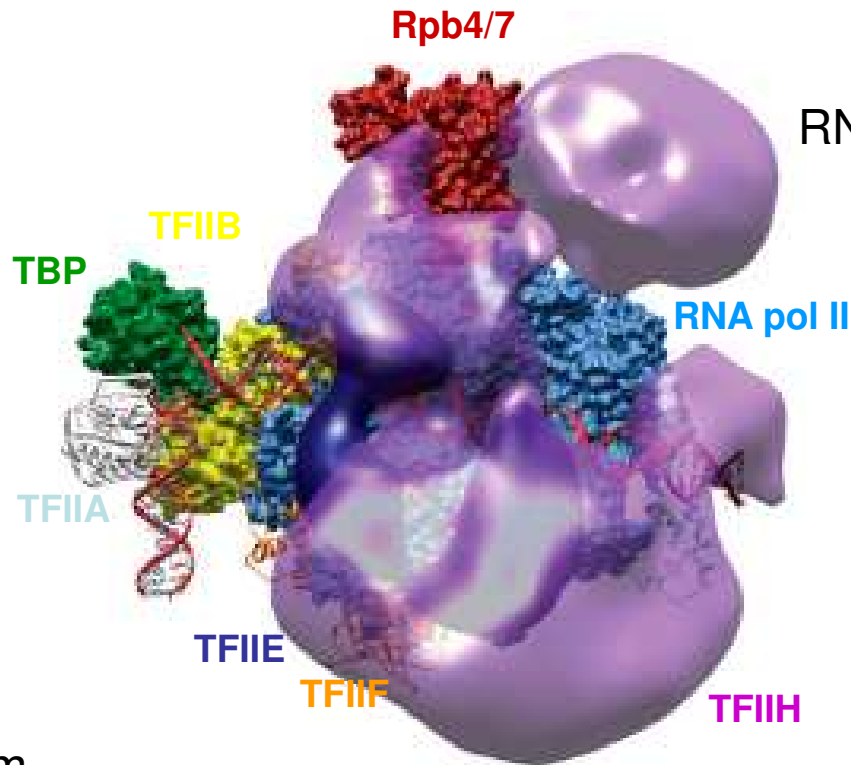
enhanceosom

RNA polymeráza

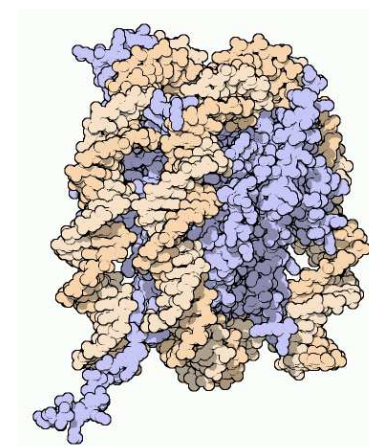
obecně

proteasom

RNA polymeráza + TFII...

nukleosom

Molekula měsíce (PDB 101)

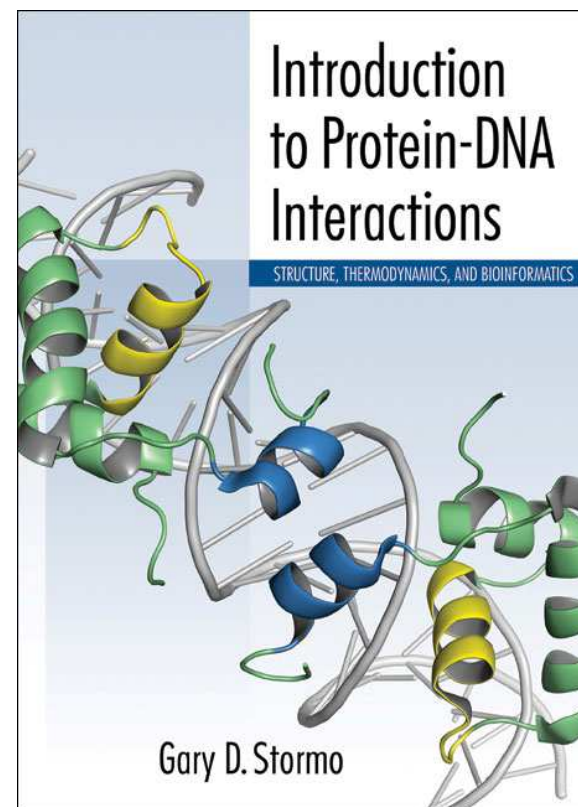
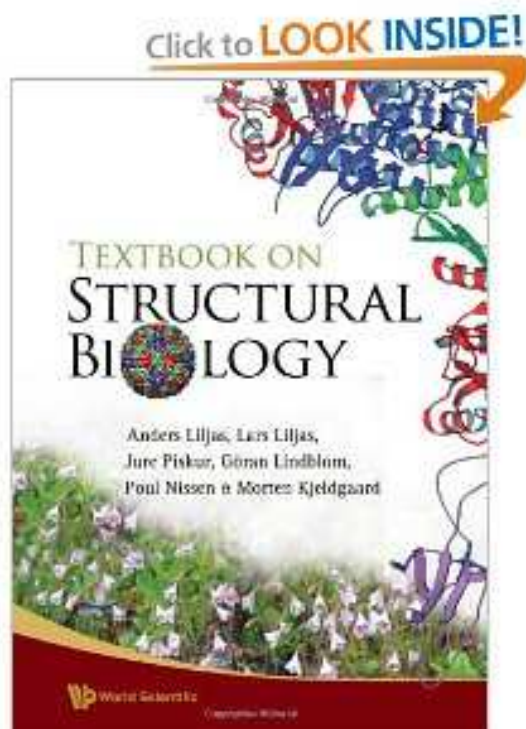
chromatin

Informační zdroje

Alberts a spol: Molecular biology of the Cell

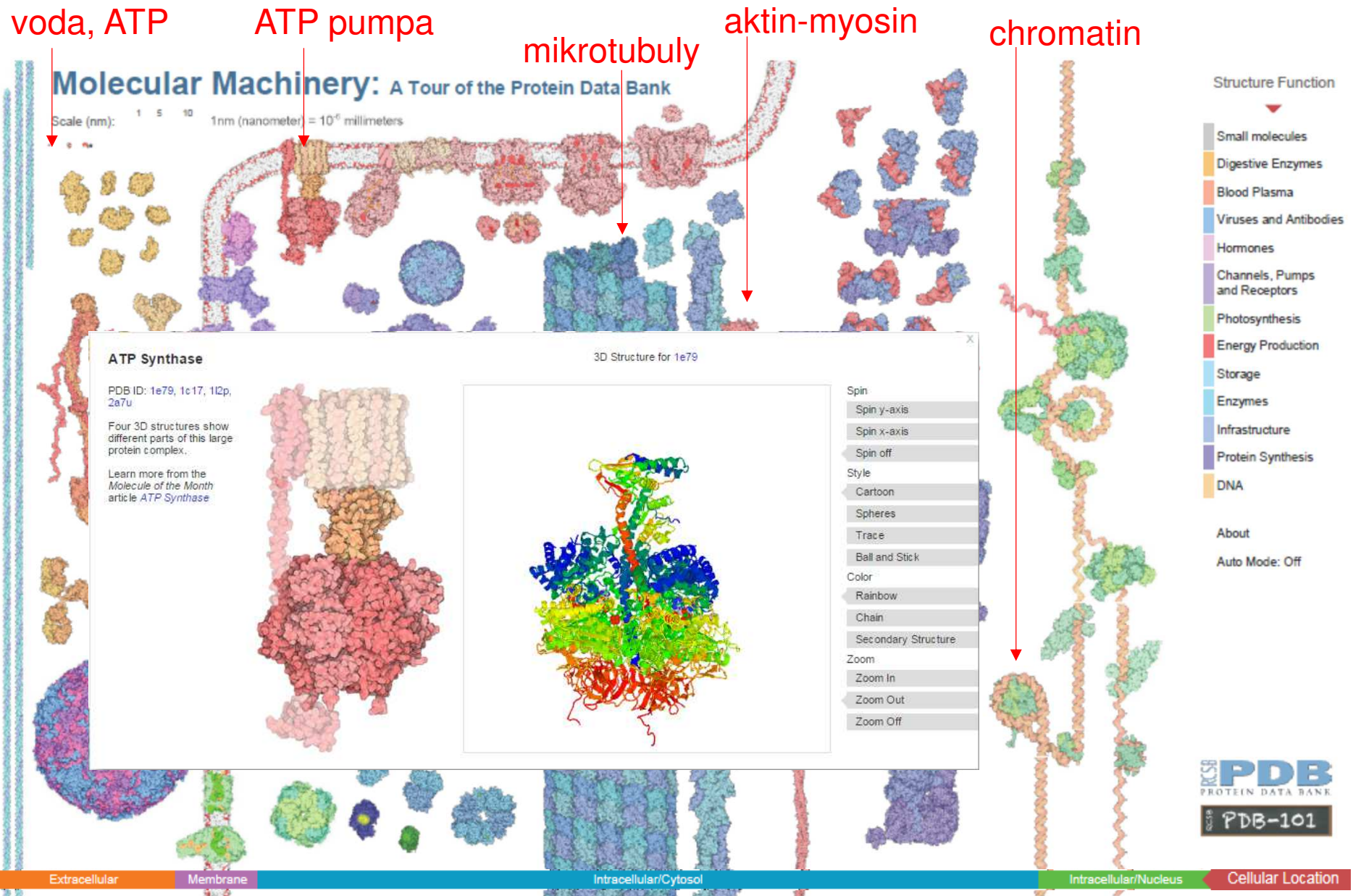
Liljas a spol: Structural biology (2009) ...

... nejnovější články z časopisů Cell, Nature, Science ...

Databáze proteinových struktur: <http://www.rcsb.org/pdb/home/home.do>,
<http://www.ebi.ac.uk/pdbsum/>

Primárním zdrojem strukturních informací = PDB

Interaktivní web PDB-101 - relativní velikost komplexů

Program přednášek 2021

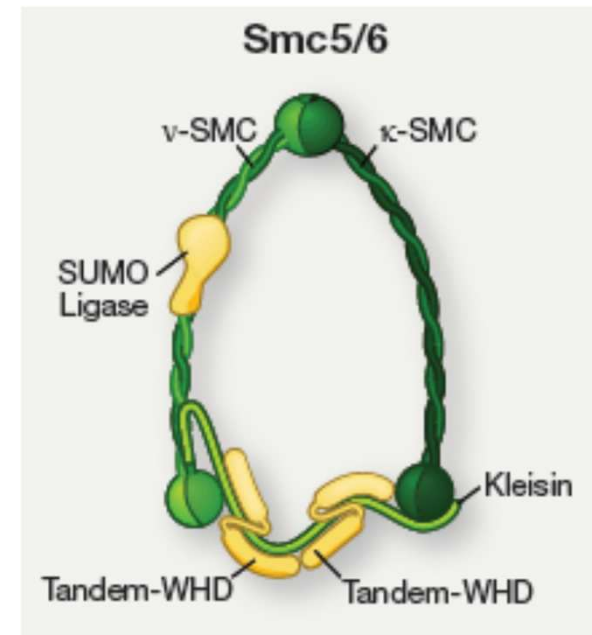
04.03.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	Úvod, analýza komplexů	obecně	
11.03.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	Úvod, PPI, skládání komplexů		
18.03.2021	10-11.30 hod	MST	Dr. Muller	Chaperony		
25.03.2021	10-11.30 hod	MST	Dr. Kolesár	Ubiquitinace, ligasy (cullin, APC), proteasom		
01.04.2021	10-11.30 hod	MST	Mgr. Lelkeš	replikace DNA		GENOM
08.04.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	DNA-proteinové interakce, vazebné motivy		
15.04.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	DNA-proteinové interakce, transkripční komplexy		
22.04.2021	10-11.30 hod	MST	Dr. Šebesta	Oprava DNA, homologní rekombinace		
29.04.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	Chromatinové komplexy		
06.05.2021	10-11.30 hod	MST	doc. Paleček	Evoluce proteinových komplexů		
13.05.2021	10-11.30 hod	C2-2.11	doc. Paleček	zkouška (test + prezentace)?		

- Pohled na vybrané procesy probírané v biochemii a molekulární biologii z hlediska proteomiky a především z hlediska proteinových komplexů
- výběr komplexů majících vztah k tématům studovaným v laboratořích „chromatinových molekulárních komplexů“, NCBR a dalších skupin z MU

Související: Cvičení z modelování proteinových komplexů (CG031),
Struktura a funkce eukaryotických chromozomů (C9041, prof. J. Fajkus),
Metody proteomiky (CG090) ...

Zkouška: - test + přednáška

- Úvod - Analýza proteinů
 - Domény
 - fold-struktura (ss, PDB)
 - v PyMolu připravit 3D strukturu
 - Interakce (IntAct)
 - Komplexy
 - Funkce
 - Lokalizace
 - evoluce
- Konkrétní nová data – článek (< 5 let)

Ujasnit si souvislosti, rozšířit si znalosti, aplikovat poznatky z přednášek ...

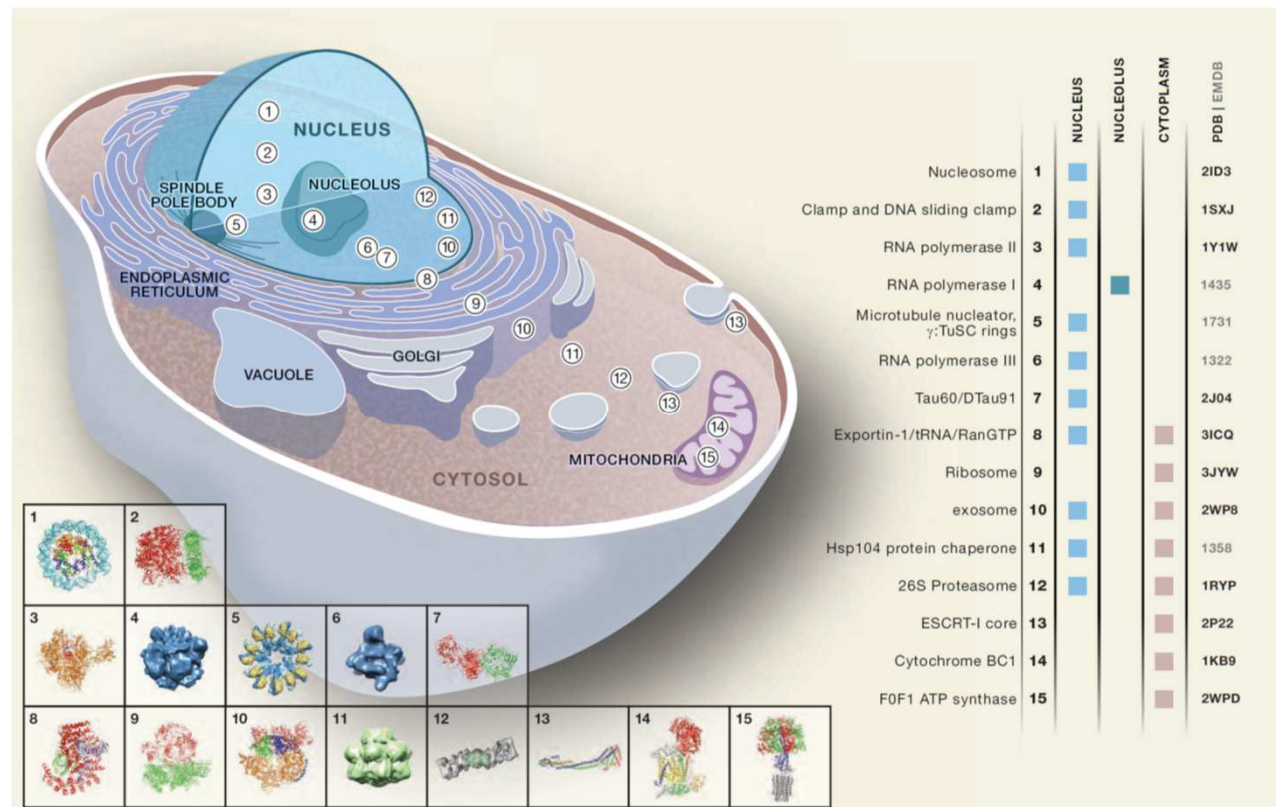
Analýza proteinových komplexů

- Separační metody
- MS přístupy
- Strukturní analýzy
- Mikroskopické metody
- Vizualizace ...

Bertero et al, Cell, 2010

~1000 komplexů v
kvasince
*Saccharomyces
cerevisiae*

Co o nich víme ...
jak jsme to zjistili ...
jak zjistit víc ...?

Nejčastější postup charakterizace proteinových komplexů

Nový gen/protein – charakterizace funkce a funkčního kontextu =>

- 1. - identifikace partnerů tzn. PPI, respektive izolace komplexu**
- 2. - charakterizace komplexu**
 - vzájemné PPI podjednotek - architektura/struktura komplexu
 - funkce podjednotek (genetická analýza, lokalizace v buňce)
- 3. - rekonstituce a analýza aktivit celého komplexu *in vitro***

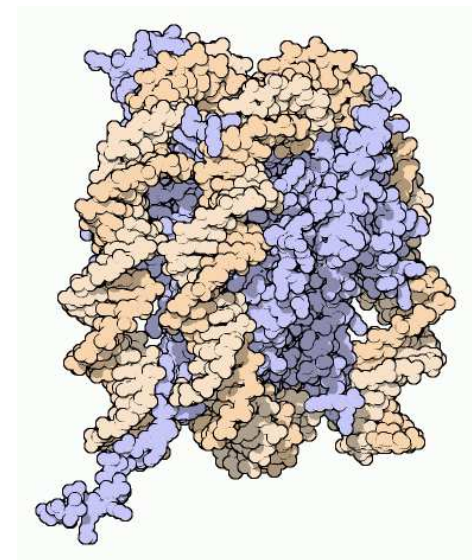
Metody izolace a analýzy proteinových komplexů

Prolínají se analytické a izolační:

- ultracentrifugace, gelová filtrace ...
- TAP-tag (a jiné tagy) purifikace a MS analýza
- ko-imunoprecipitace, pull-down, ko-purifikace ...
- crosslink MS, X-ray, (cryo) elektronová mikroskopie

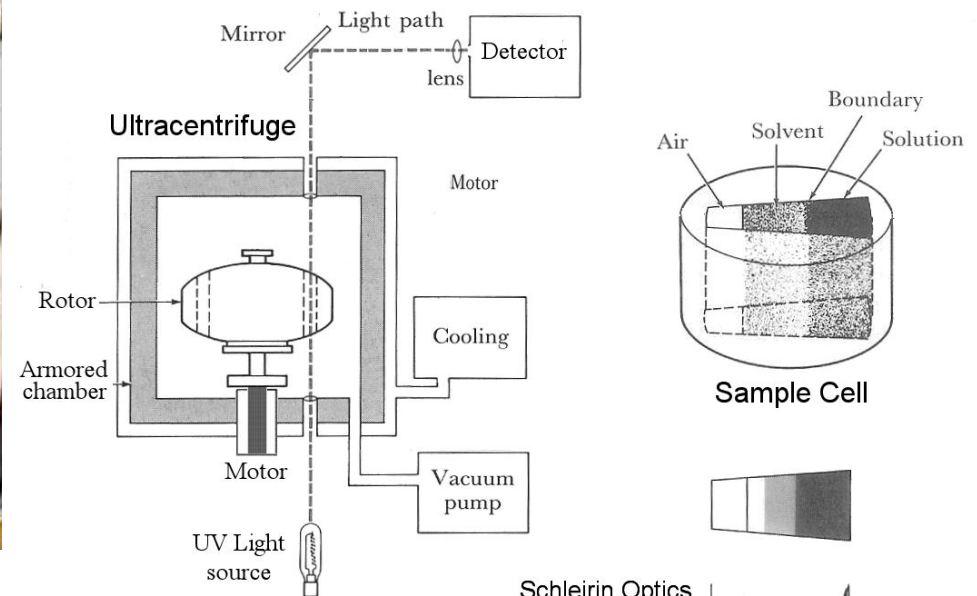
(Prolínají se i metody pro komplexy a PPI - viz *MePro* – **12.4.2021**)

... vizualizační metody

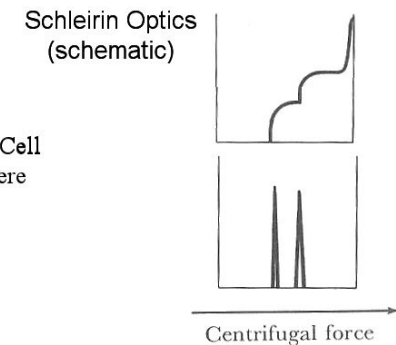
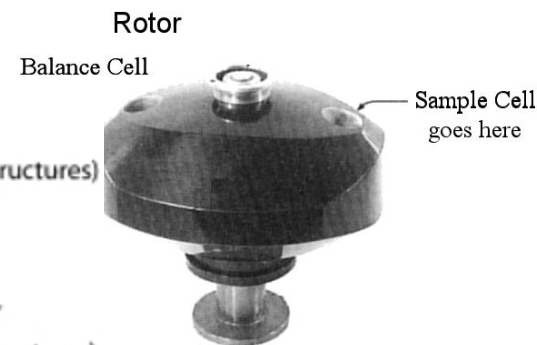
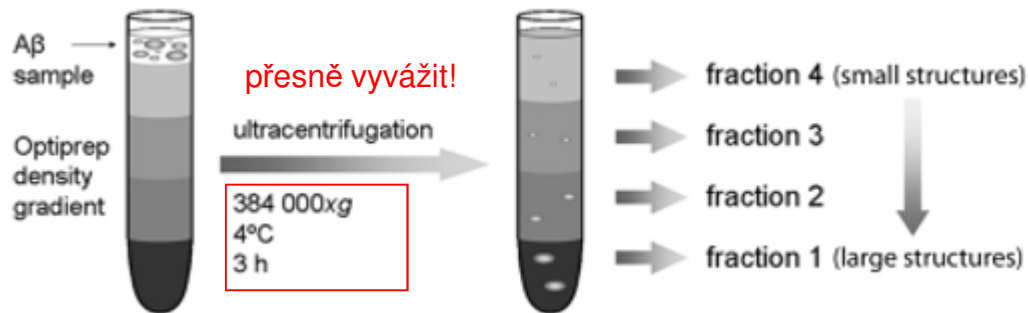

Metody analýzy a izolace PKxů

Ultracentrifugace – analytická (preparativní – malé objemy)

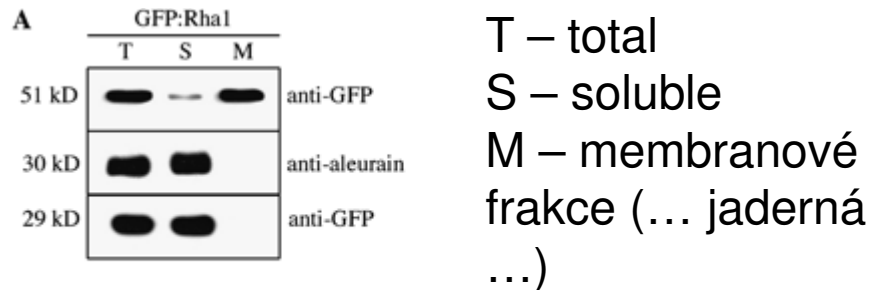
Cukerný/hustotní gradient

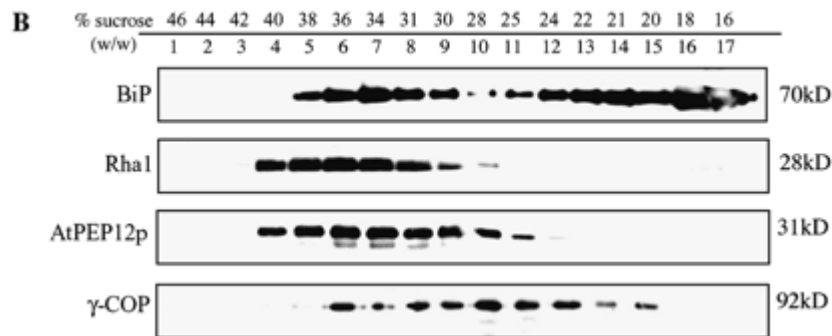
Čím hustší je roztok tím více „brzdí“ částice => těžší („hustější“) částice projdou dál

Metody analýzy a izolace PKxů

Ultracentrifugace – analytická (preparativní – malé objemy)

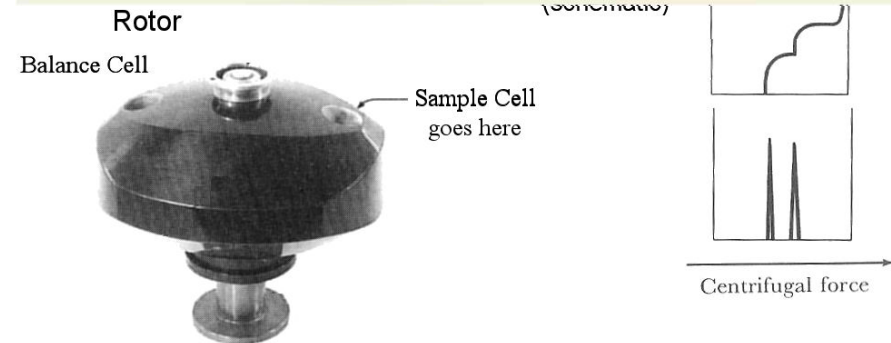
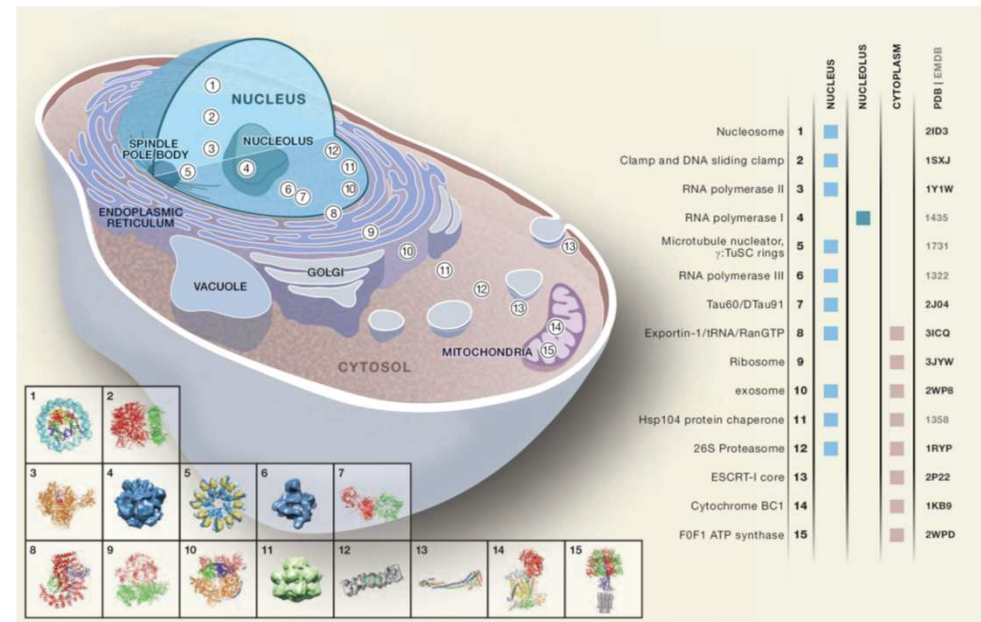

Jaké další metody by se daly použít?

Lee et al, Plant Cell Phys, 2004

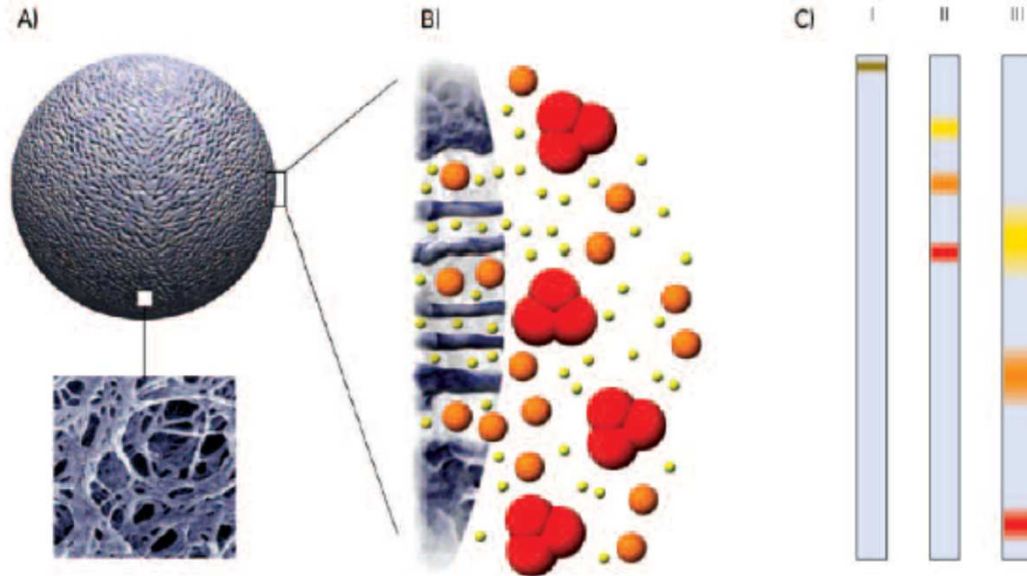
- A. Hrubší pouze rozdělí na kompartmenty/organely - lokalizace
- B. Jemný - cukerný gradient - izolace

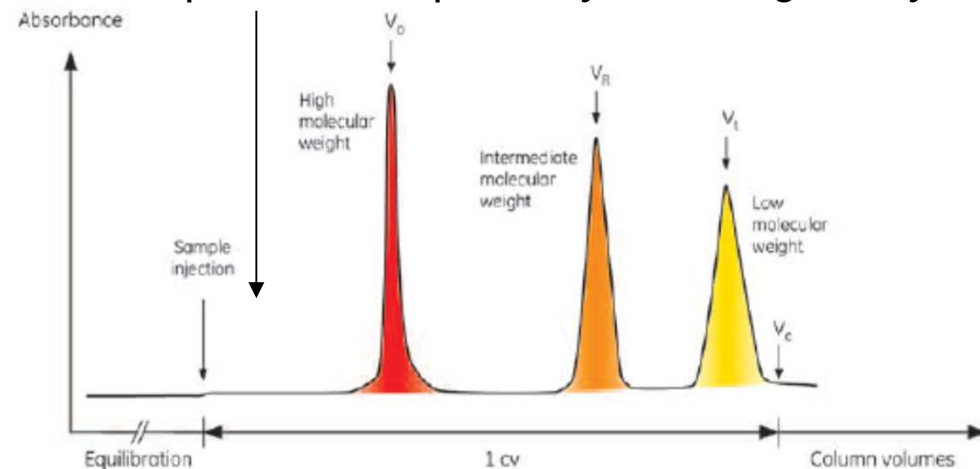
Čím hustší je roztok tím více „brzdí“ částice => těžší („hustější“) částice projdou dál

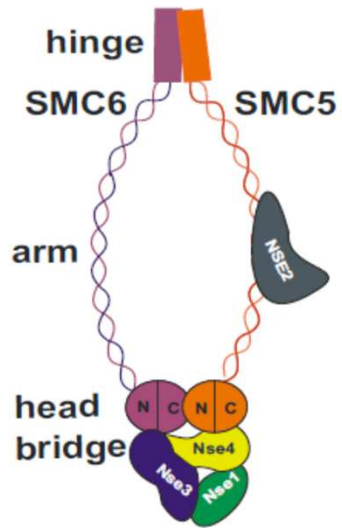
Metody izolace a analýzy PKxů

- **Gelová filtrace (size exclusion chromatography)**
- Za nativních podmínek (komplexy zůstávají pohromadě)

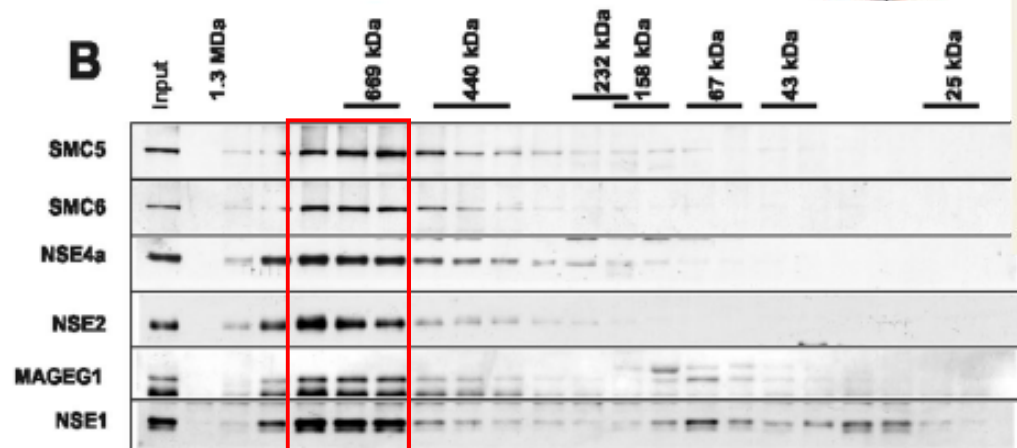
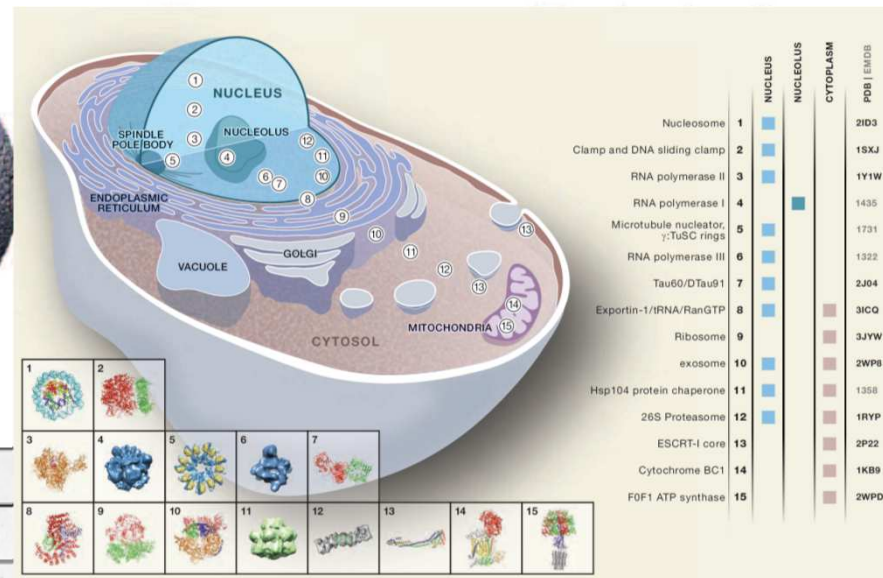

D) Lze poznat zda proteiny tvoří oligomery, agregáty

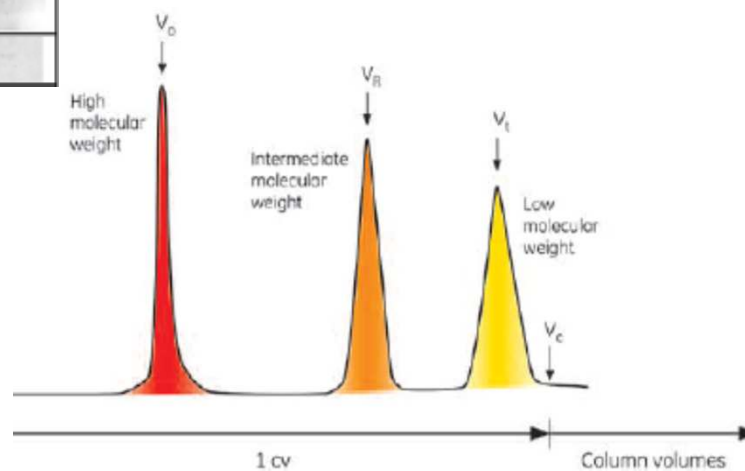

Příklad: SMC5/6 komplex – v buněčném lyzátu (nebo purifikované proteiny)

GF: frakce lyzátu lidských buněk – podjednotky SMC5-6 komplexu identifikovány pomocí protilátek

Metody izolace a analýzy PKxů

- TAP-tag („Tandem-affinity purification“, jiné tagy a protilátky)

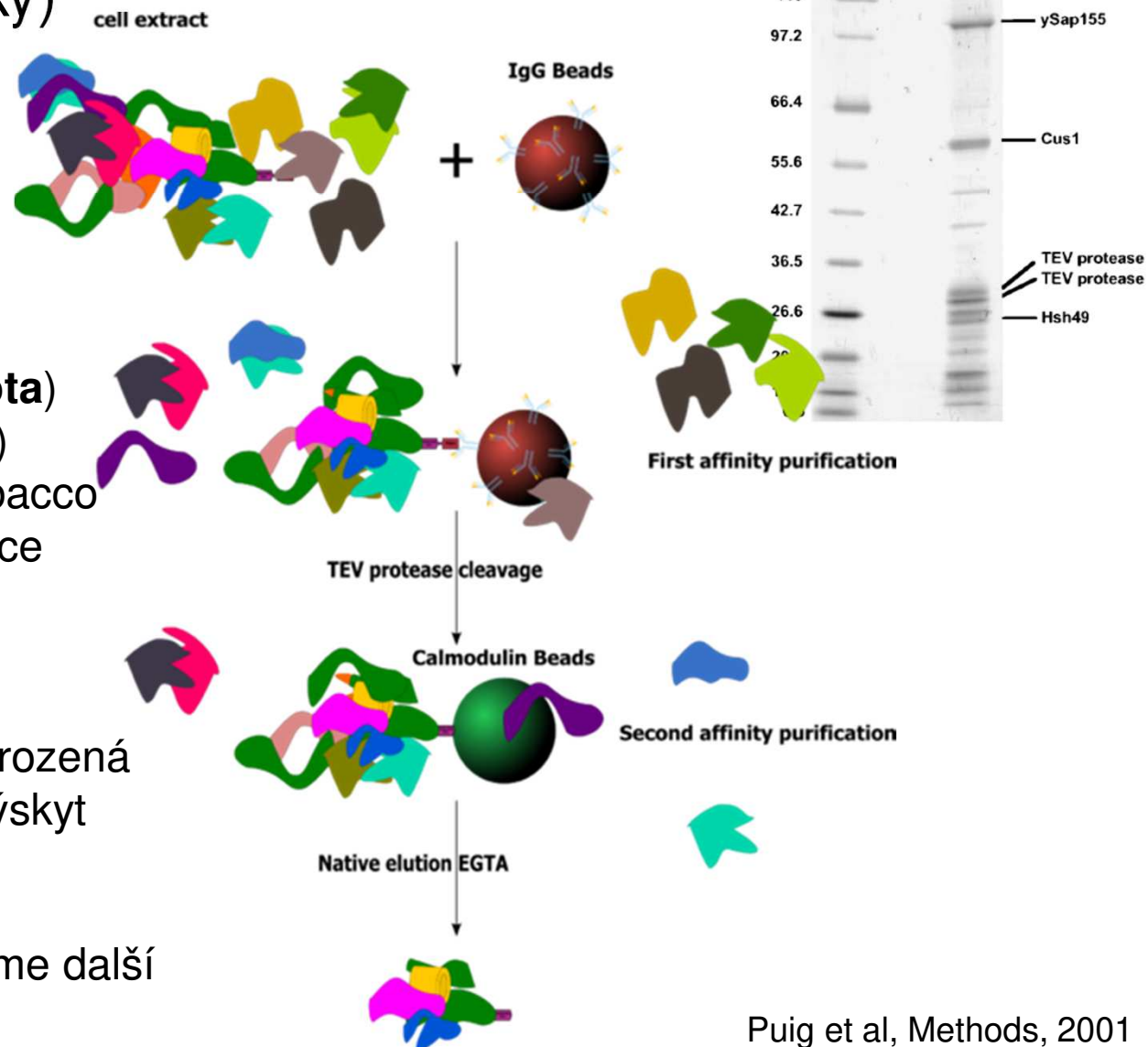
I jiné kombinace (HBH – His-biotin-His)

Tandem-affinity purification (vícestupňové – vyšší čistota)

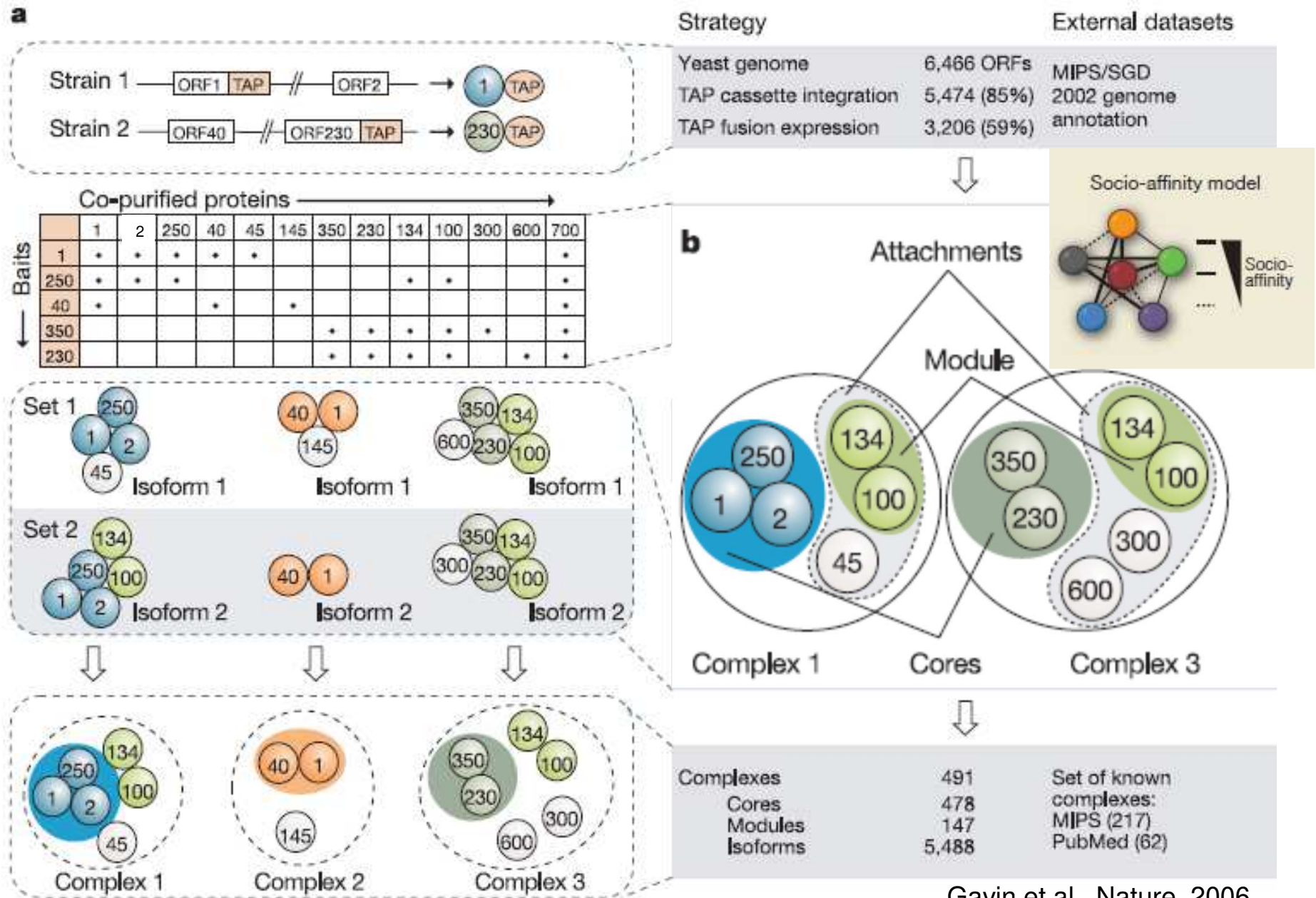
1. Protein A (váže IgG beads)
2. TEV-proteasové místo (tobacco etch virus) – uvolnění z matrice
3. calmodulin-binding (CBP) – eluce EDTA

Zaintegrované v genomu (přirozená hladina proteinu, přirozený výskyt partnerů/komplexu ...)

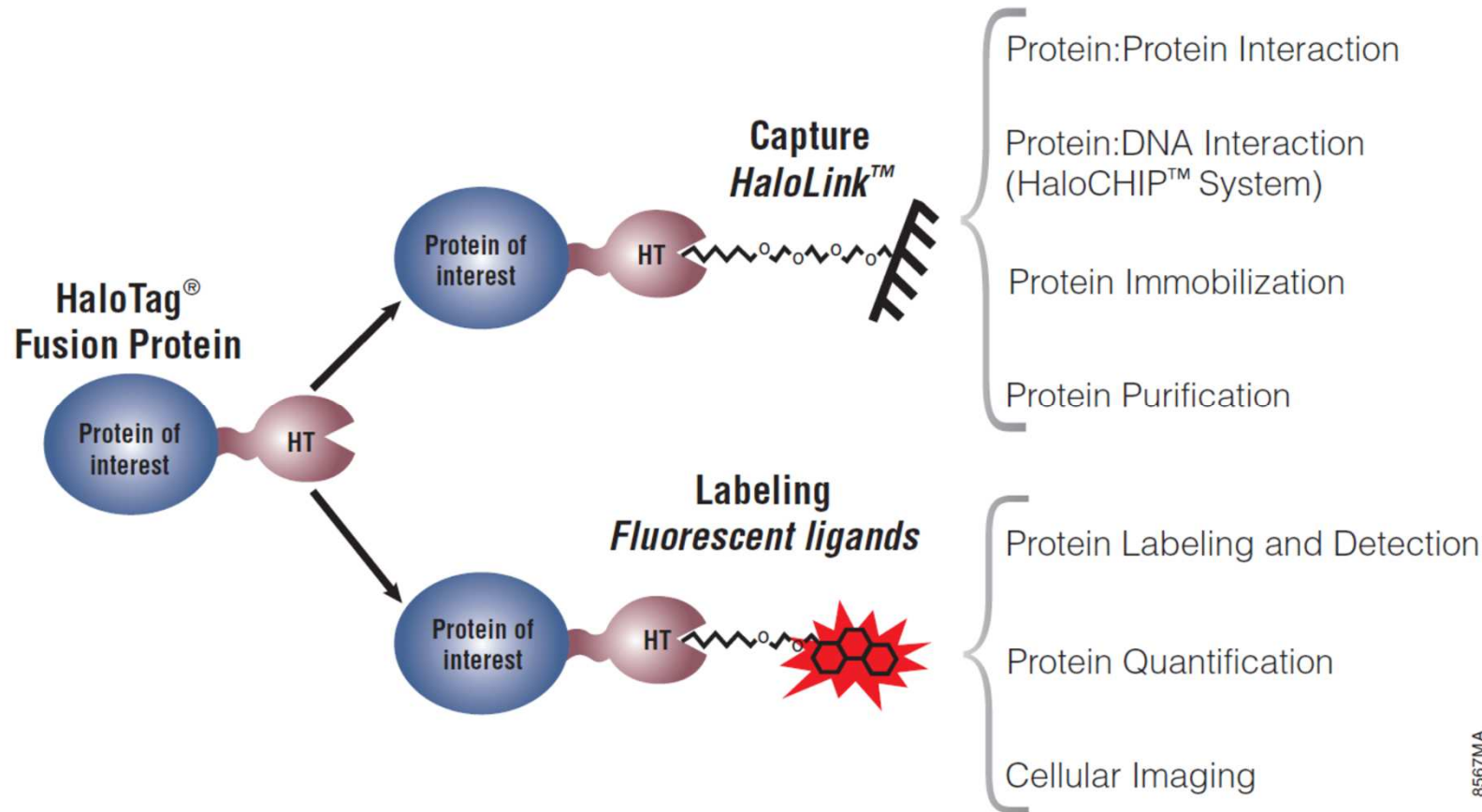
známe jeden protein – hledáme další podjednotky

Izolace komplexů z kvasinky *Saccharomyces cerevisiae*

Metody izolace a analýzy PKxů

Velmi vhodný HALO tag pro izolaci komplexů: kovalentně vázaný ligand (silnější vazba, více oplachů)

Uvolnit lze pouze proteolytickým štěpením (nevýhoda) – vs štěpení specificky uvolní pouze komplex z matrice (nespecificky navázané proteiny zůstanou na matrici)

Různé přístupy charakterizace komplexů

klasický

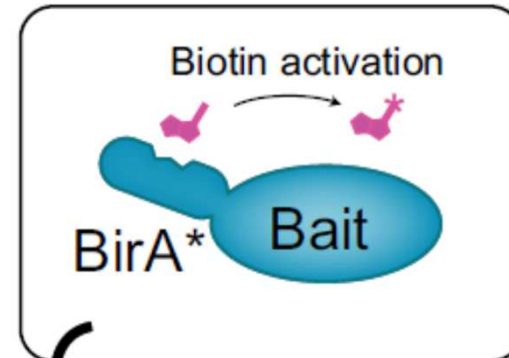
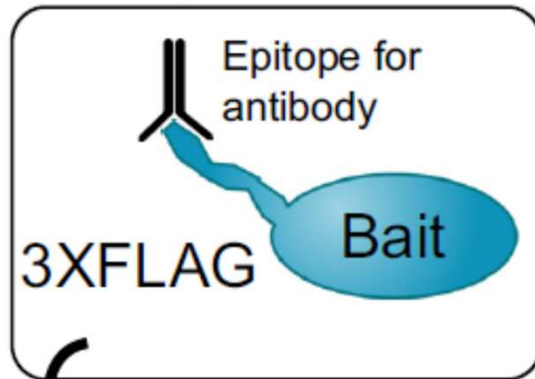
alternativní

Affinity Purification

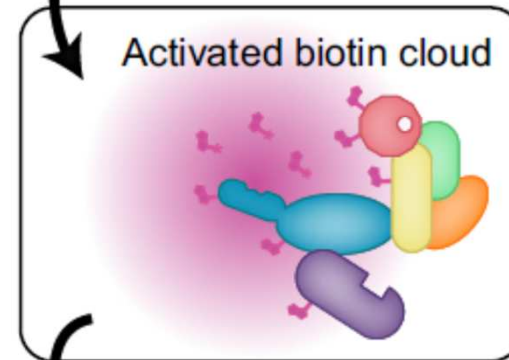
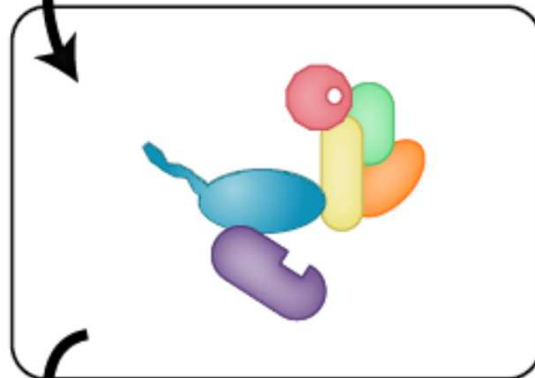
BioID

(Proximity Biotinylation)

Tagging system

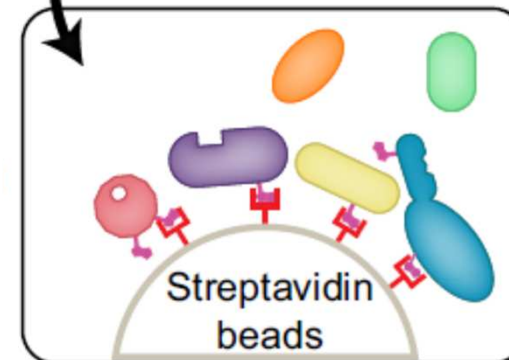
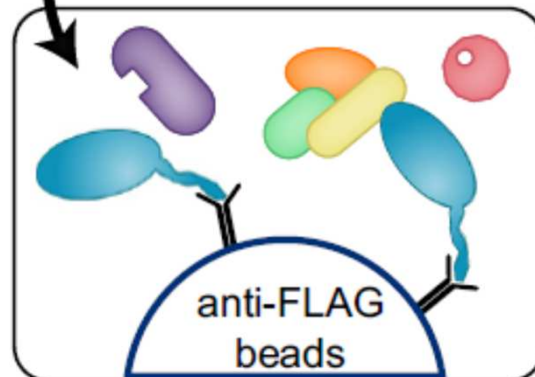

in vivo function

Biotinylace na vzdálenost <20nm

Purified interaction partners

MS identifikace biotinylovaných proteinů

Metoda BioID

Express BioID-fusion protein

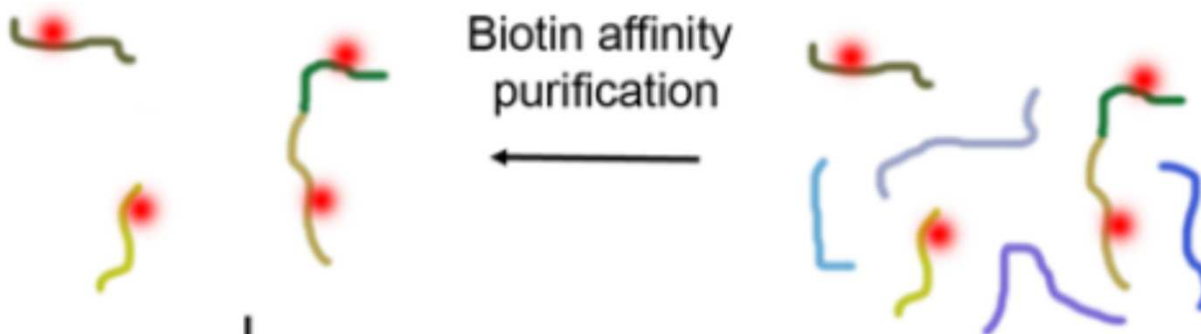
BirA biotin ligása (fusovaná k proteinu)

Add biotin to cells

Lyse cells

Denature proteins

Biotinylované proteiny jsou purifikovány pomocí streptavidinu

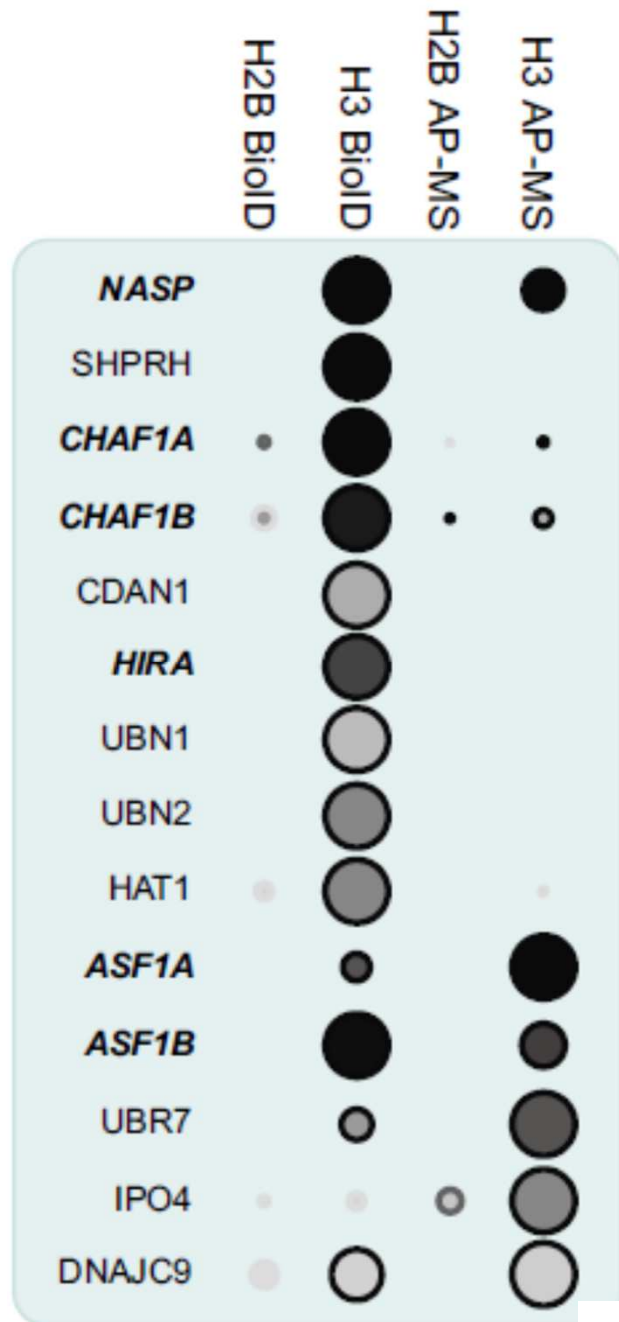
Mass spectrometry
to identify candidates

Přidání biotinu v určitém čase (rychlé připojení) – pulse-chase – lze sledovat interakce v čase (např. buněčný cyklus)

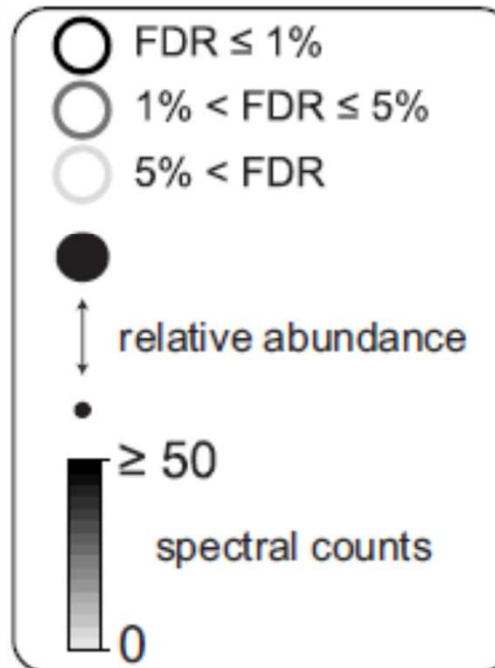
Např. chromatin-asociované komplexy jsou hůř rozpustné – izolace za denaturačních podmínek

Citlivá metoda (kovalentní značka zůstává i po oddálení interakčního partnera – slabé/transientní interakce (více než komplex – „sousedící“ proteiny <20nm))

Metoda BioID PPI v čase

Histon chaperony
(16.4.2020)

Lambert et al, J Prot, 2015

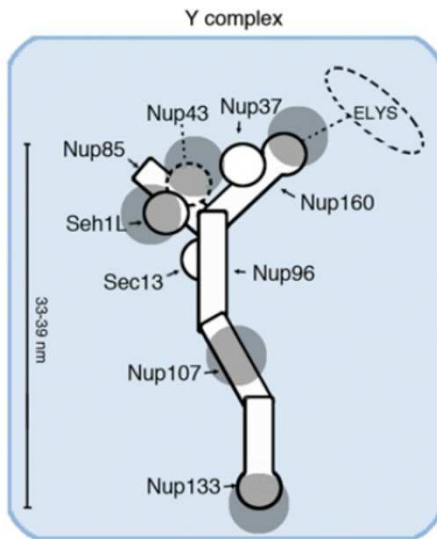
Přidání biotinu v určitém čase (rychlé připojení) – pulse-chase – lze sledovat interakce v čase (např. buněčný cyklus)

Např. chromatin-asociované komplexy jsou hůř rozpustné – izolace za denaturačních podmínek

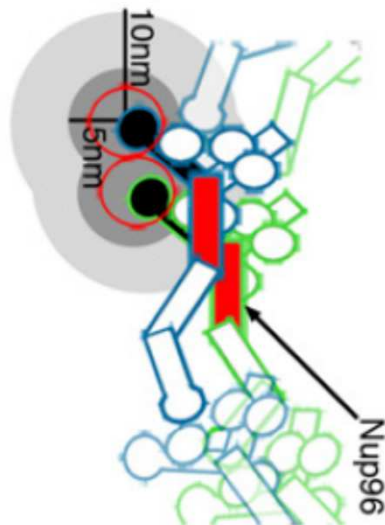
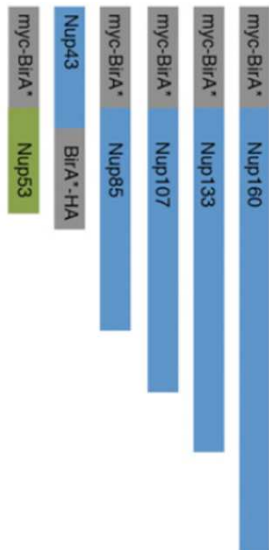
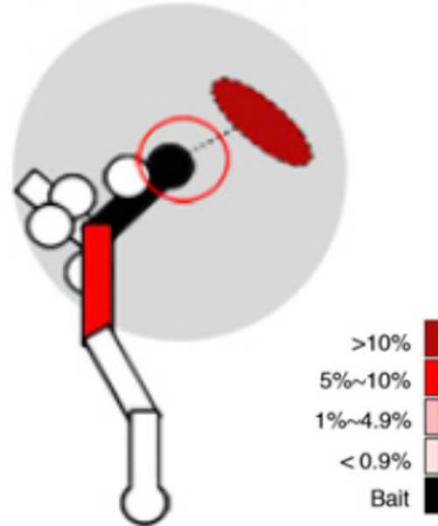
Citlivá metoda (kovalentní značka zůstává i po oddálení interakčního partnera – slabé/transientní interakce (více než komplex – „sousedící“ proteiny <20nm))

Metoda BioID – organizace komplexů

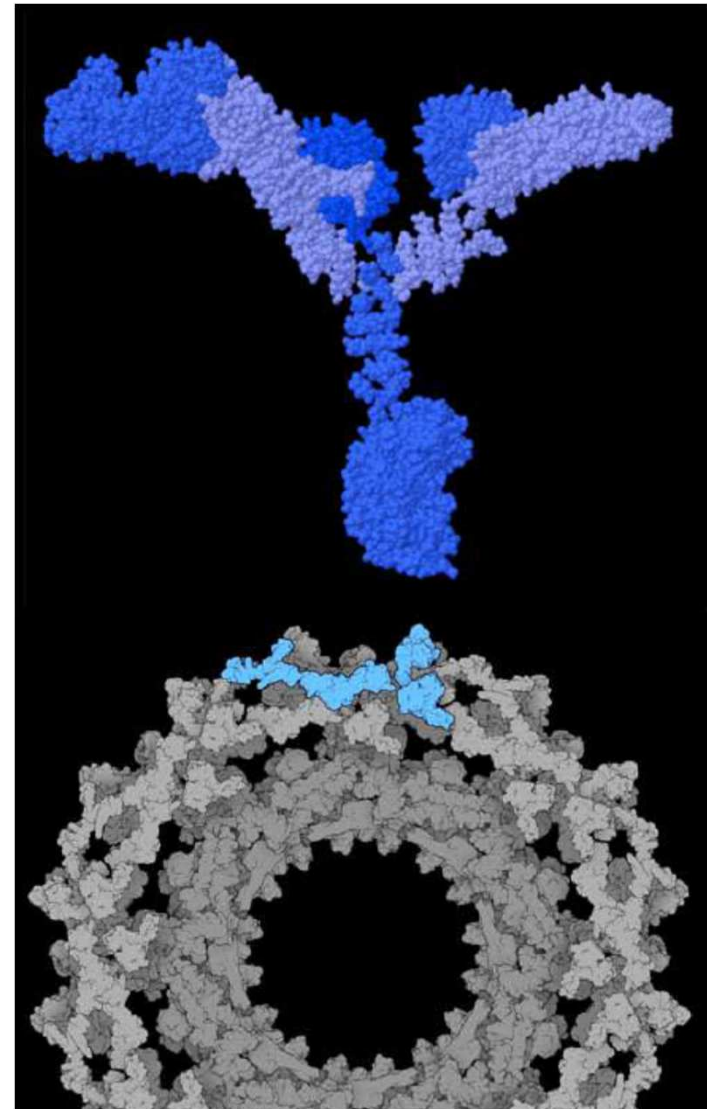
Dosah biotinylace je 10-20nm – lze využít k mapování „blízkých“ proteinových sousedů ve velkých komplexech

Nup160

Nup160

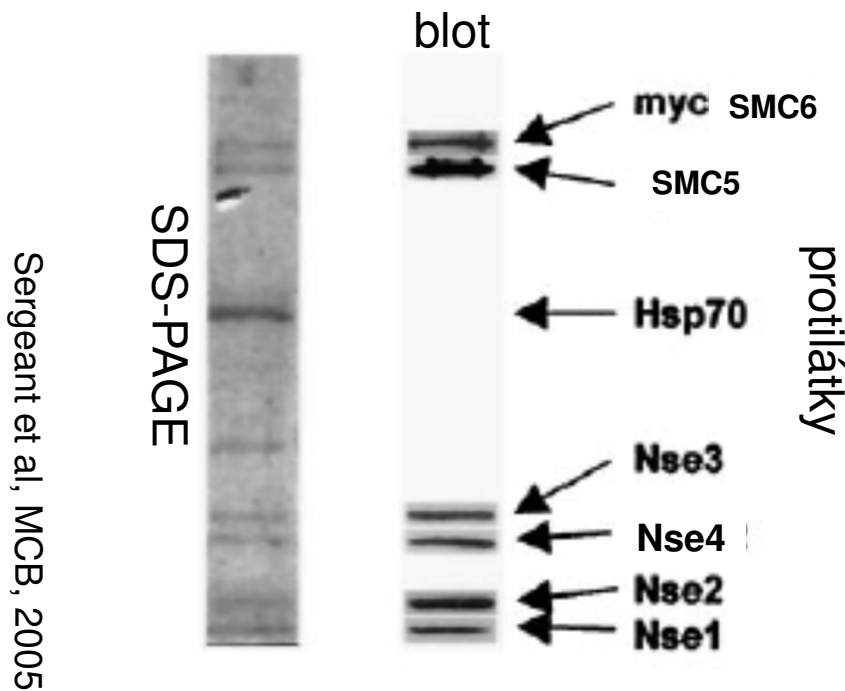
Ko-imunoprecipitace

Jednoduché tagy/značky:

Myc, FLAG, V5, S-tag, GFP (vazba přes protilátky)

GST, Streptactin (biotin-streptavidin), MBP ... (vazba přes ligandy)

Kompetiční eluce (peptidy nebo ligandy)

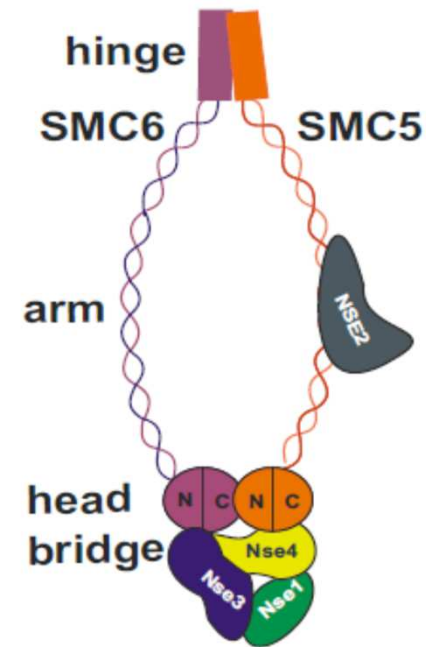
Sergeant et al, MCB, 2005

SDS-PAGE

Pozor na kontaminace
(např. chaperony)

MS analýza SDS-PAGE
nebo roztoku

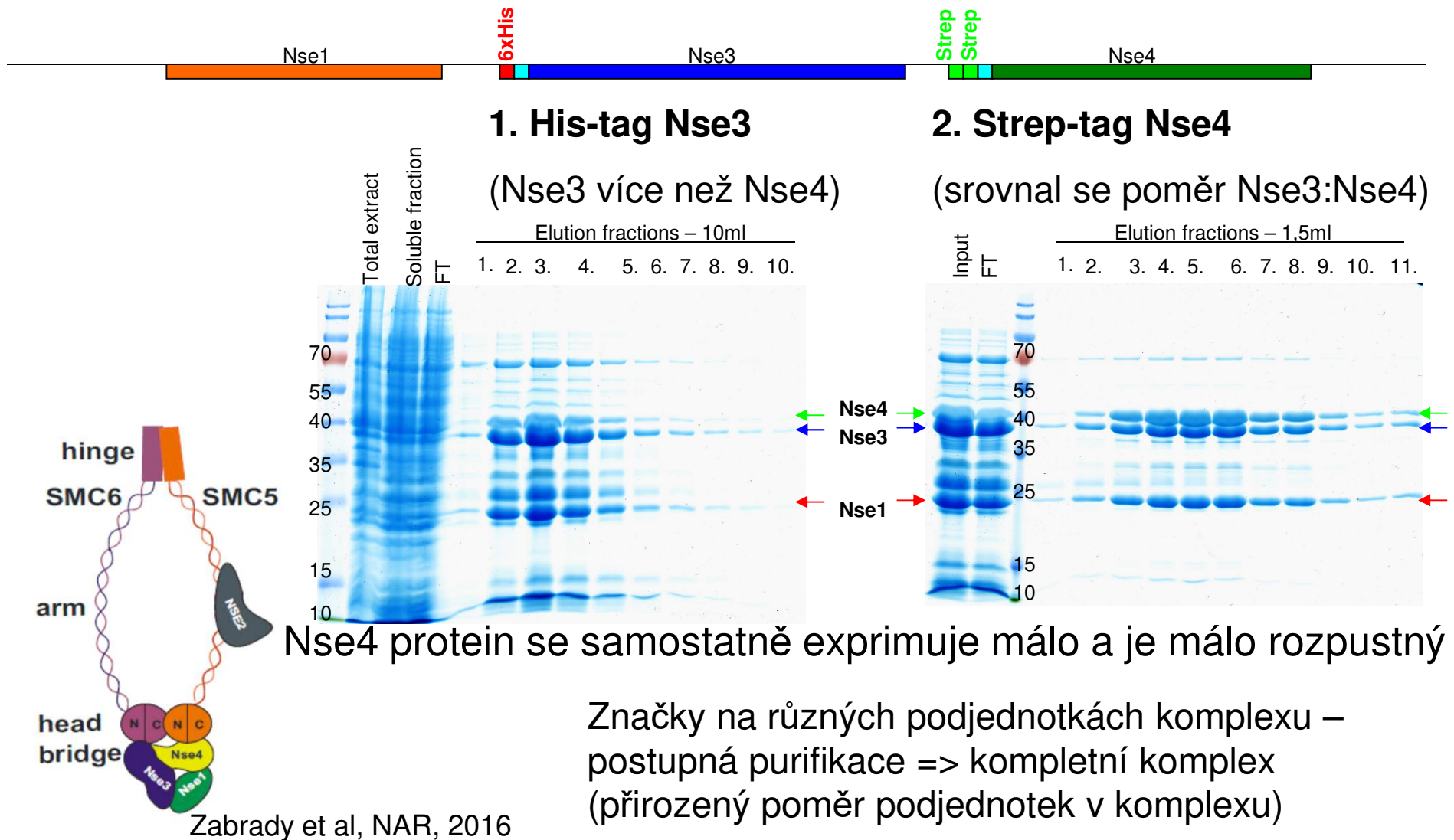
protilátky

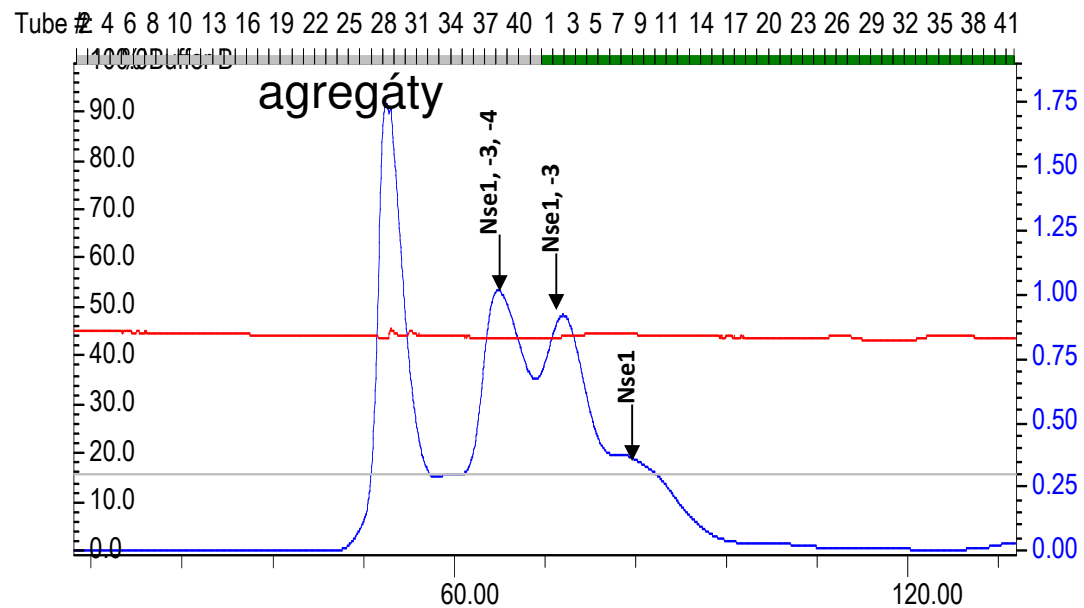
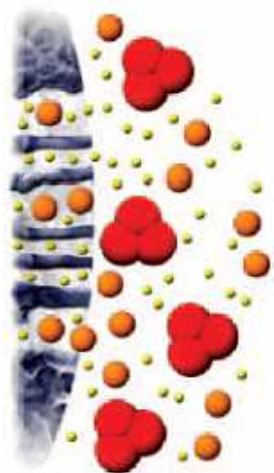
Známe-li více podjednotek - značky na různé podjednotky komplexu (vs TAP na jedné podjednotce) – postupná purifikace => kompletní komplex (vychytaný přes různé podjednotky)

Ko-purifikace

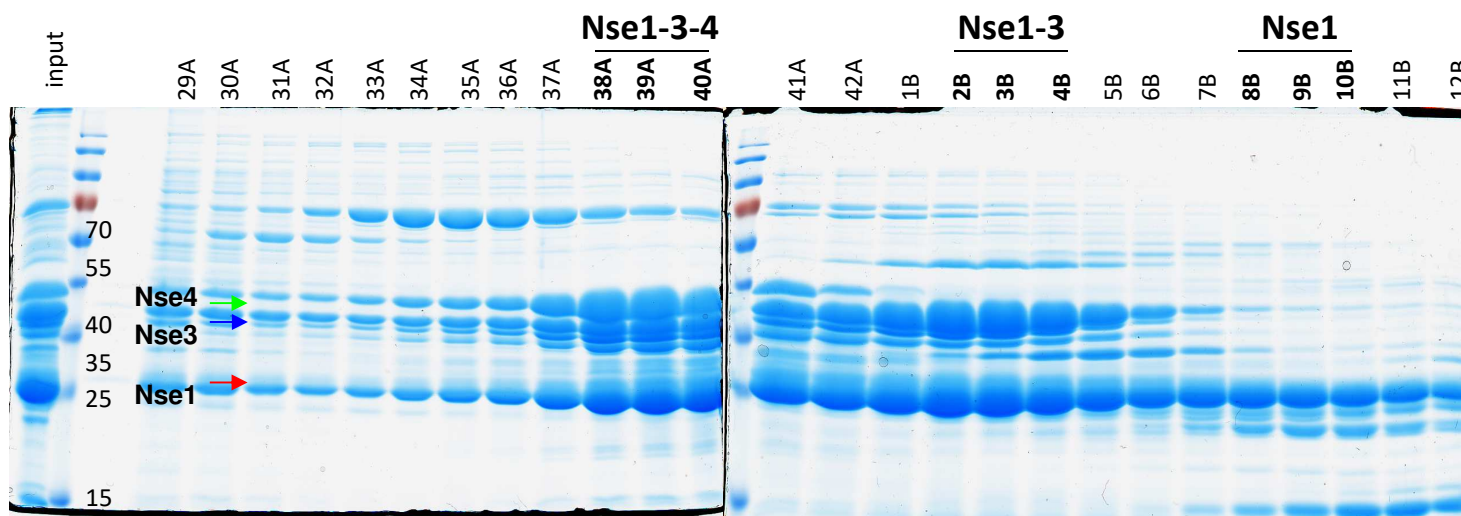
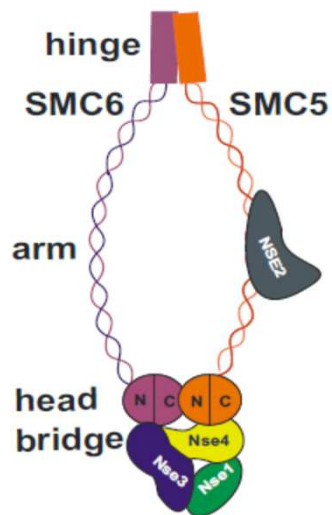
Silné interakce/komplexy – proteiny lze **ko-exprimovat** (může pomoci s jejich rozpustností) a následně **ko-purifikovat**

Ko-purifikace

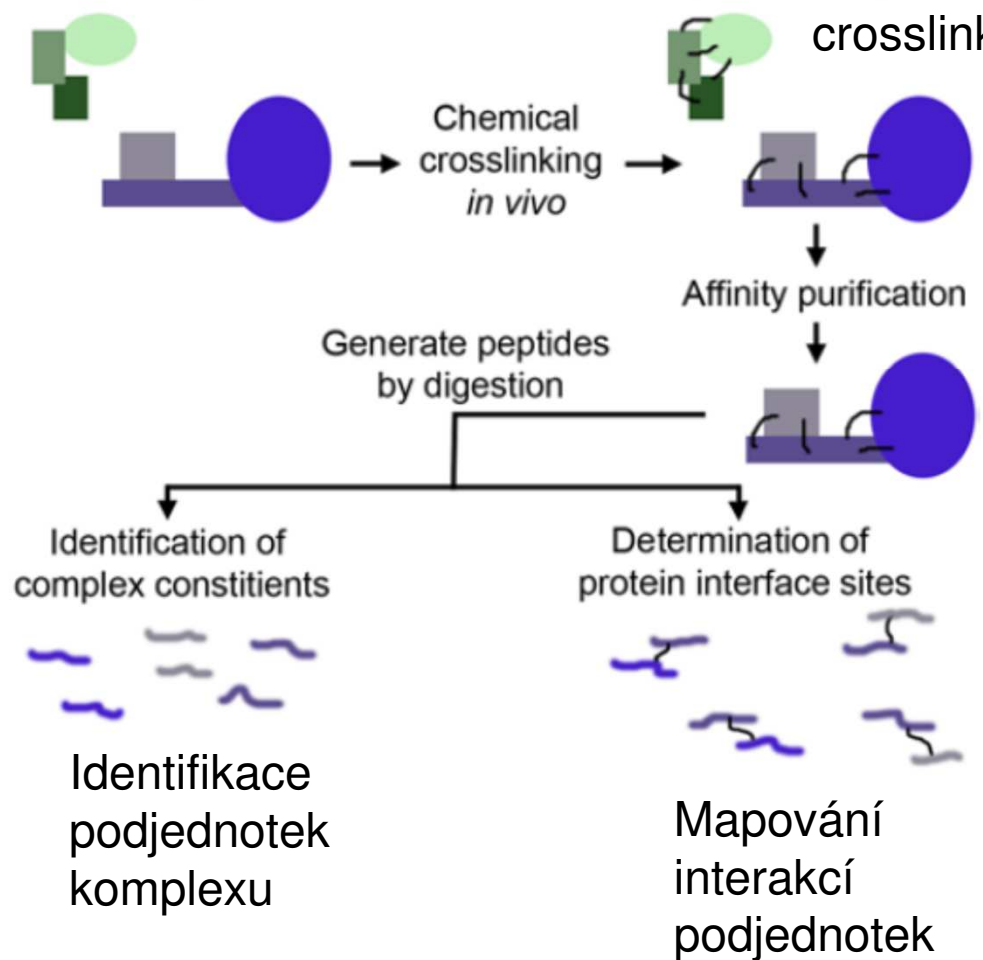
3. Gelová filtrace – lze ještě dočistit subpopulace komplexů

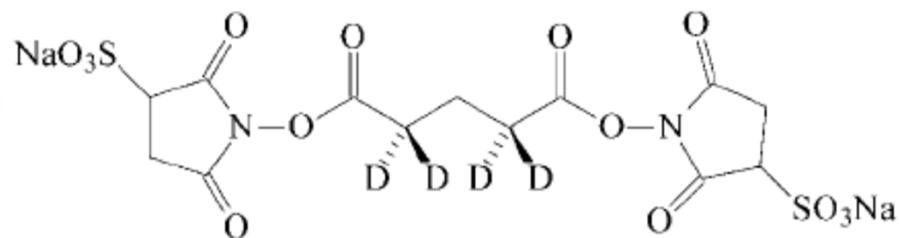
Mapování komplexů - crosslinking

Na purifikovaných komplexech nebo komplexu XL v buňce a poté purifikace za denaturačních podmínek (tag-ligand interakce musí být odolná vůči denaturačnímu činidlu – např. 6xHis-tag váže Ni-kuličky i v 8M močovíně nebo HALO-tag)

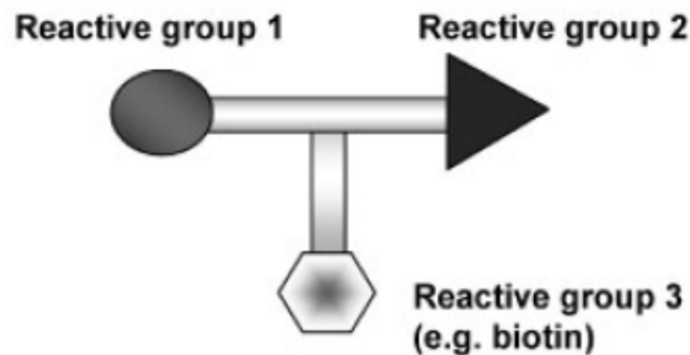
Protein complexes in live cells Fixed protein complexes

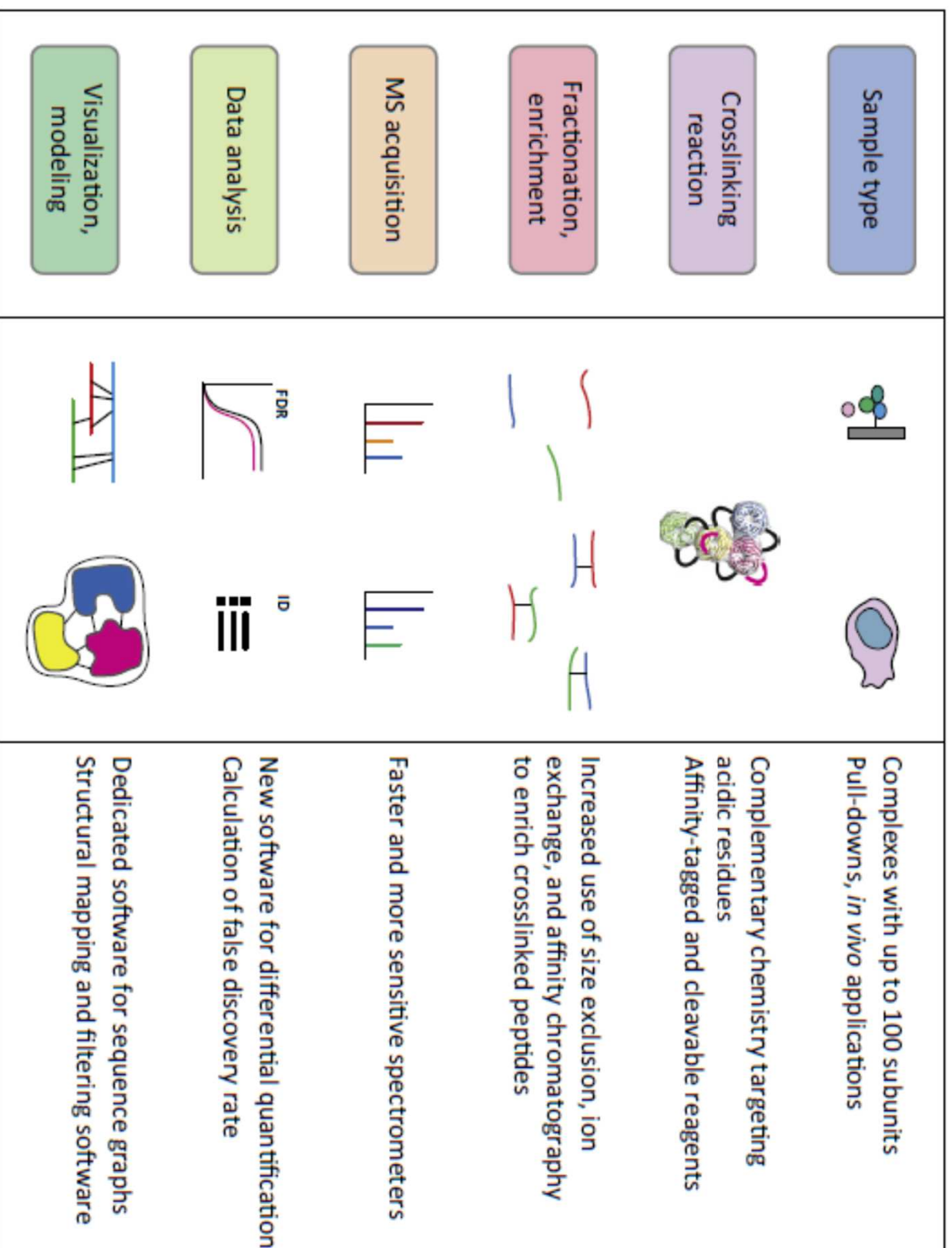
crosslink propojí podjednotky - stabilizuje komplex

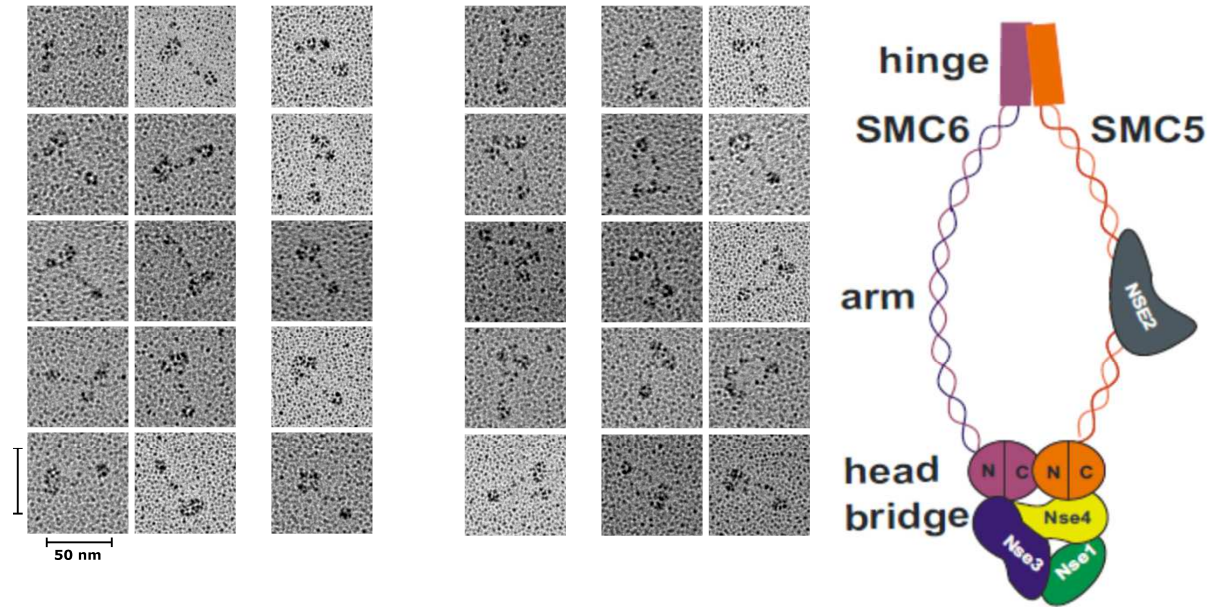
- estery reagují s Lys (ϵ -amin)
- homofunkční - spojí proteiny dohromady v jednom kroku
- heterofunkčních - postupná aktivace

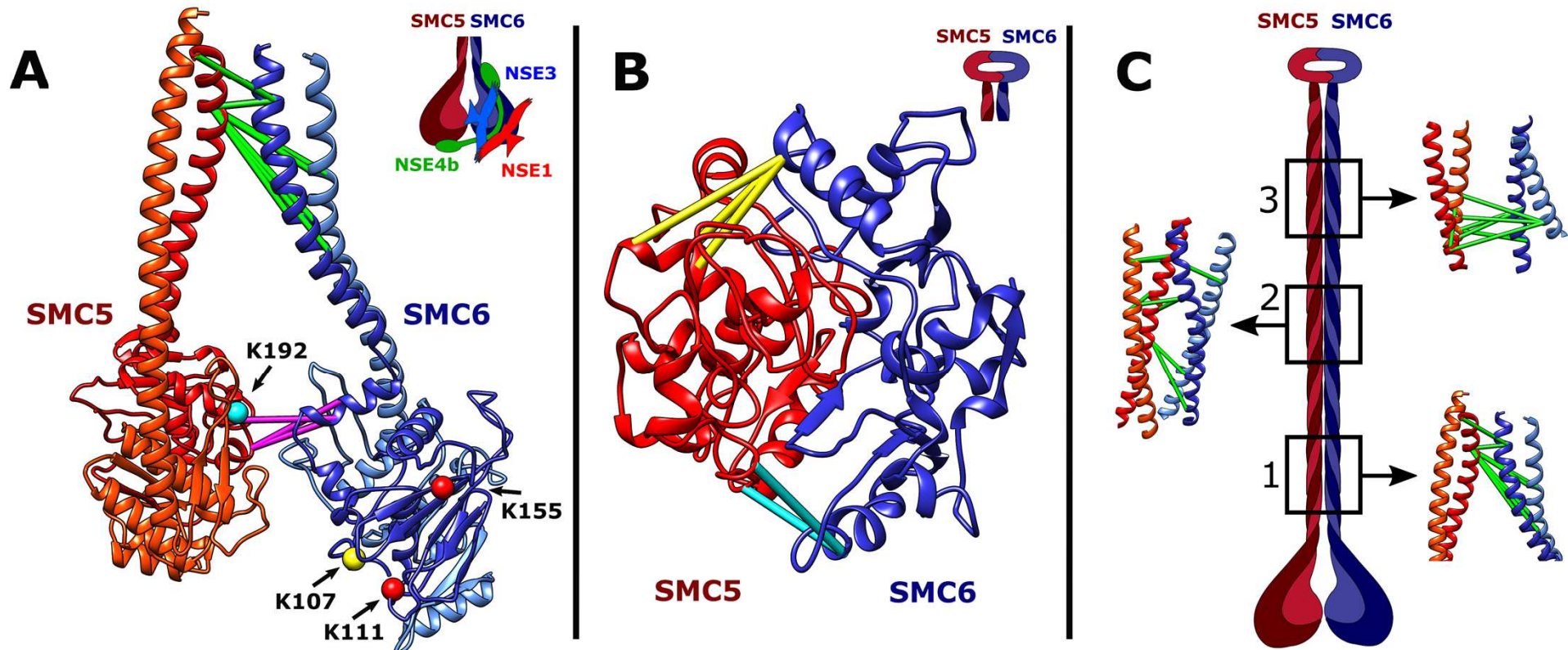
An Overview of the Crosslinking Mass Spectrometry (XL-MS) Workflow

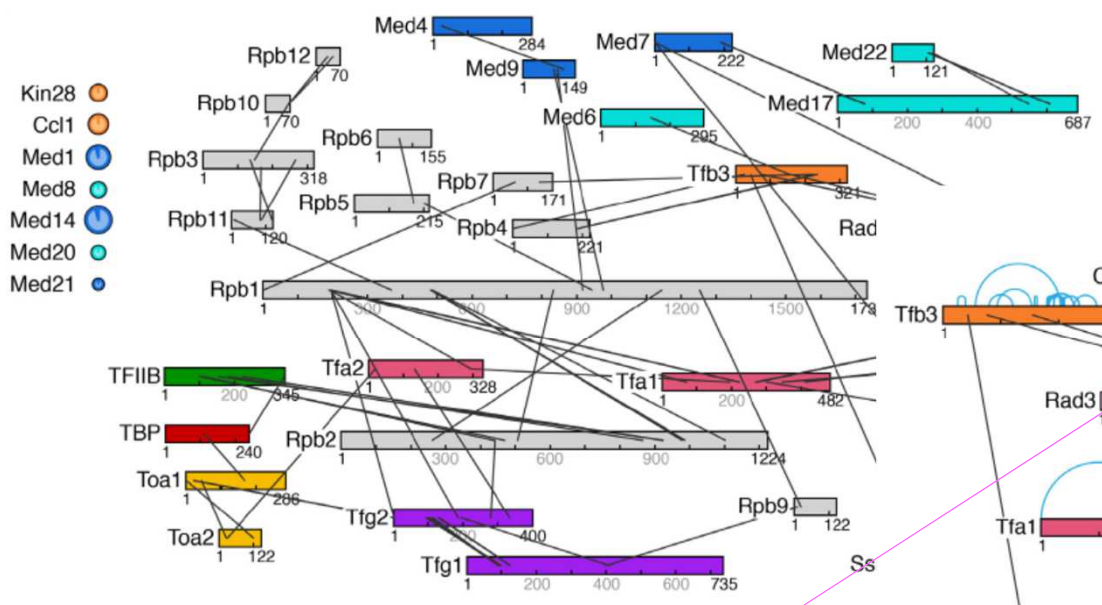

- krosslink vypurifikovaných částí komplexu SMC5/6
- 3 hotspots silně prokrosslinkované – ramena proteinů SMC5-SMC6 jsou vedle sebe (nikoli kroužek)

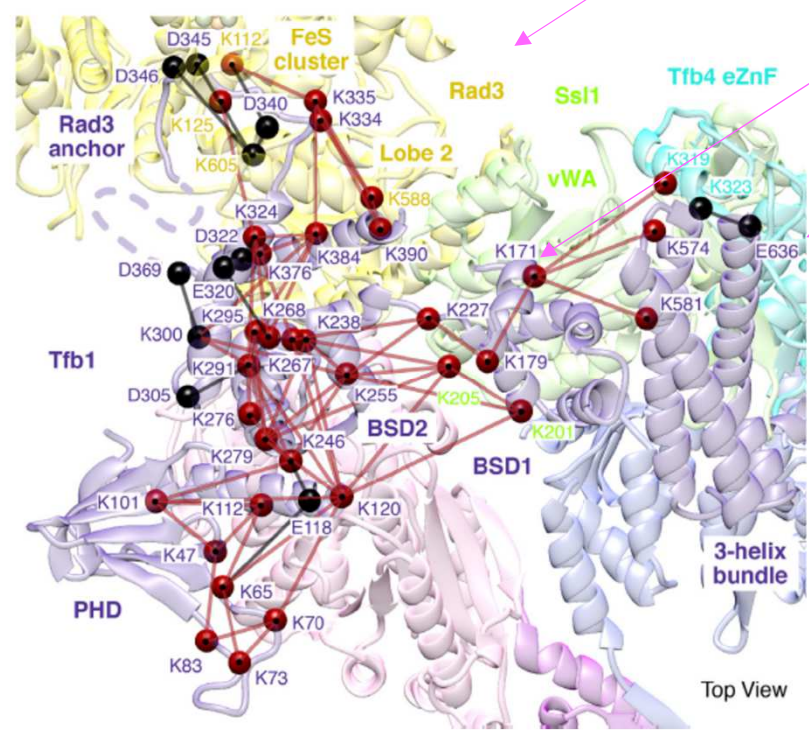
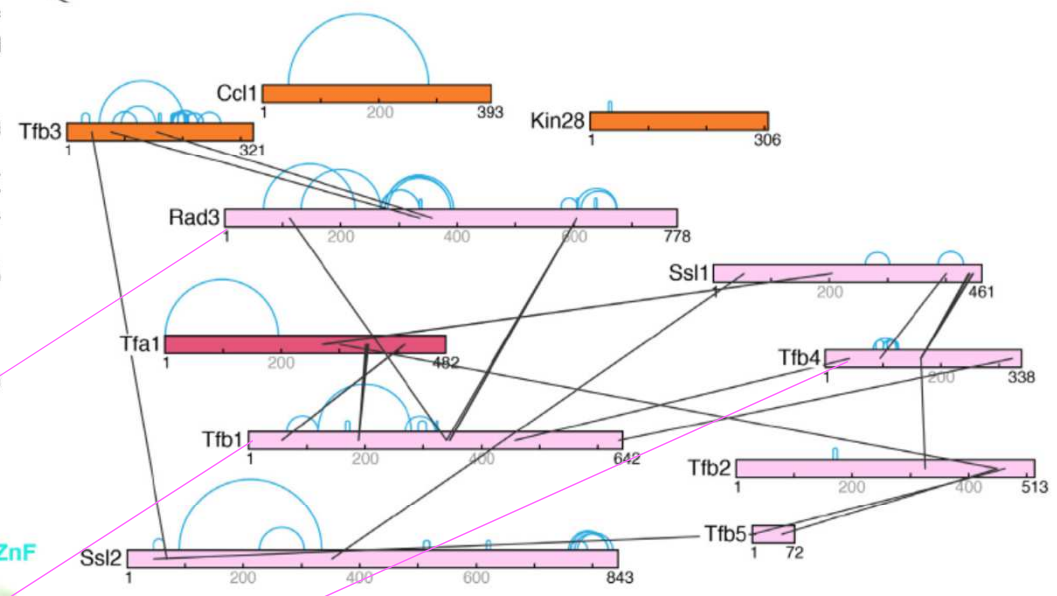

Adamus et al, JMB, 2020

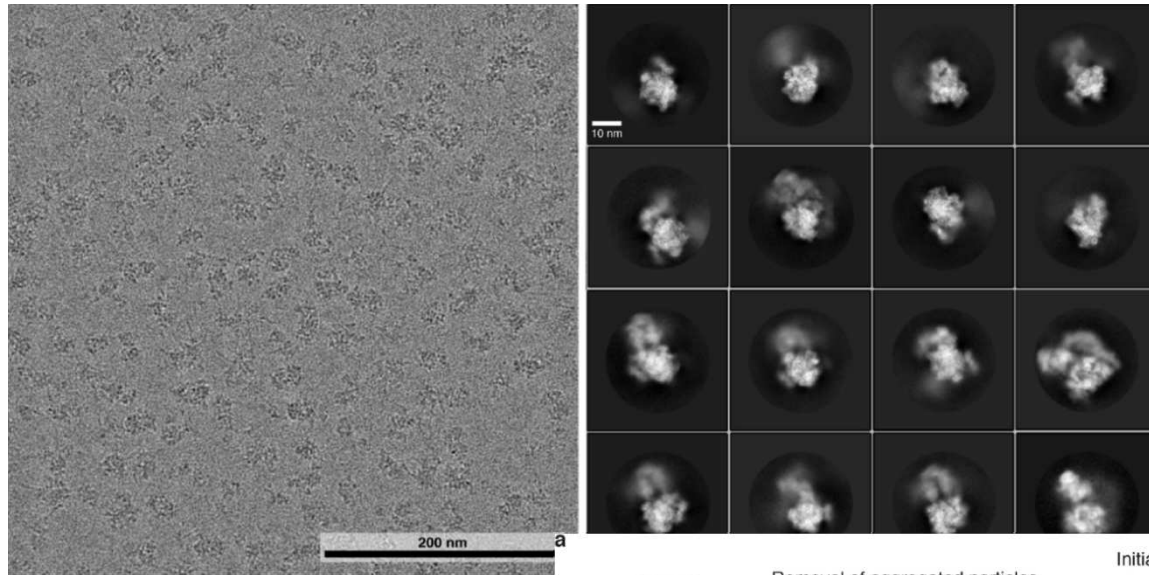

crosslink uvnitř a mezi proteiny

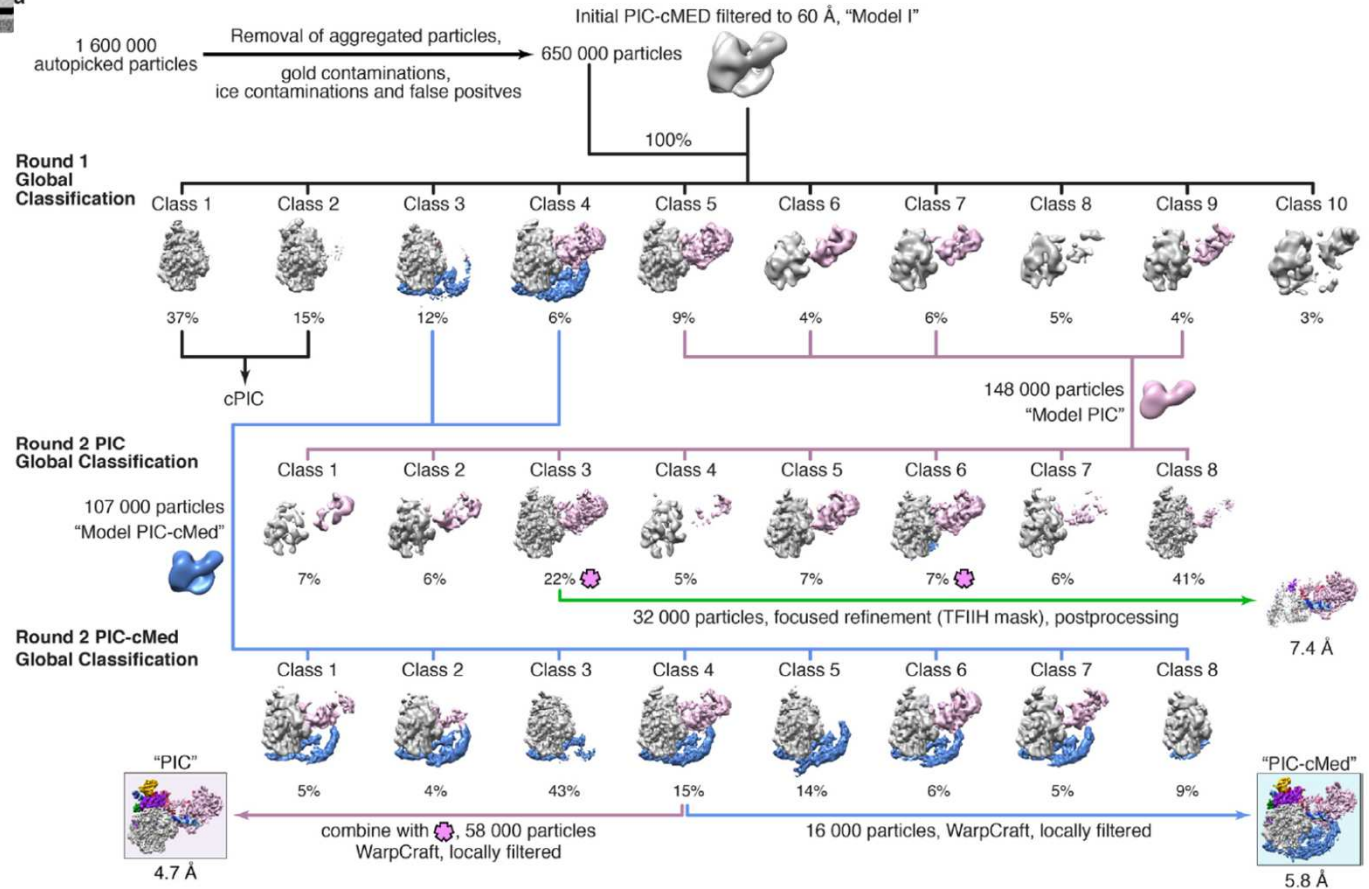
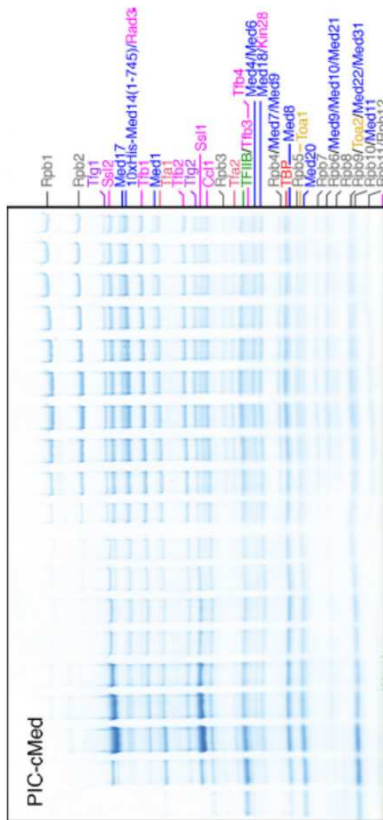
- crosslink data podpoří/doplní strukturální informace z krystalografie nebo kryoEM

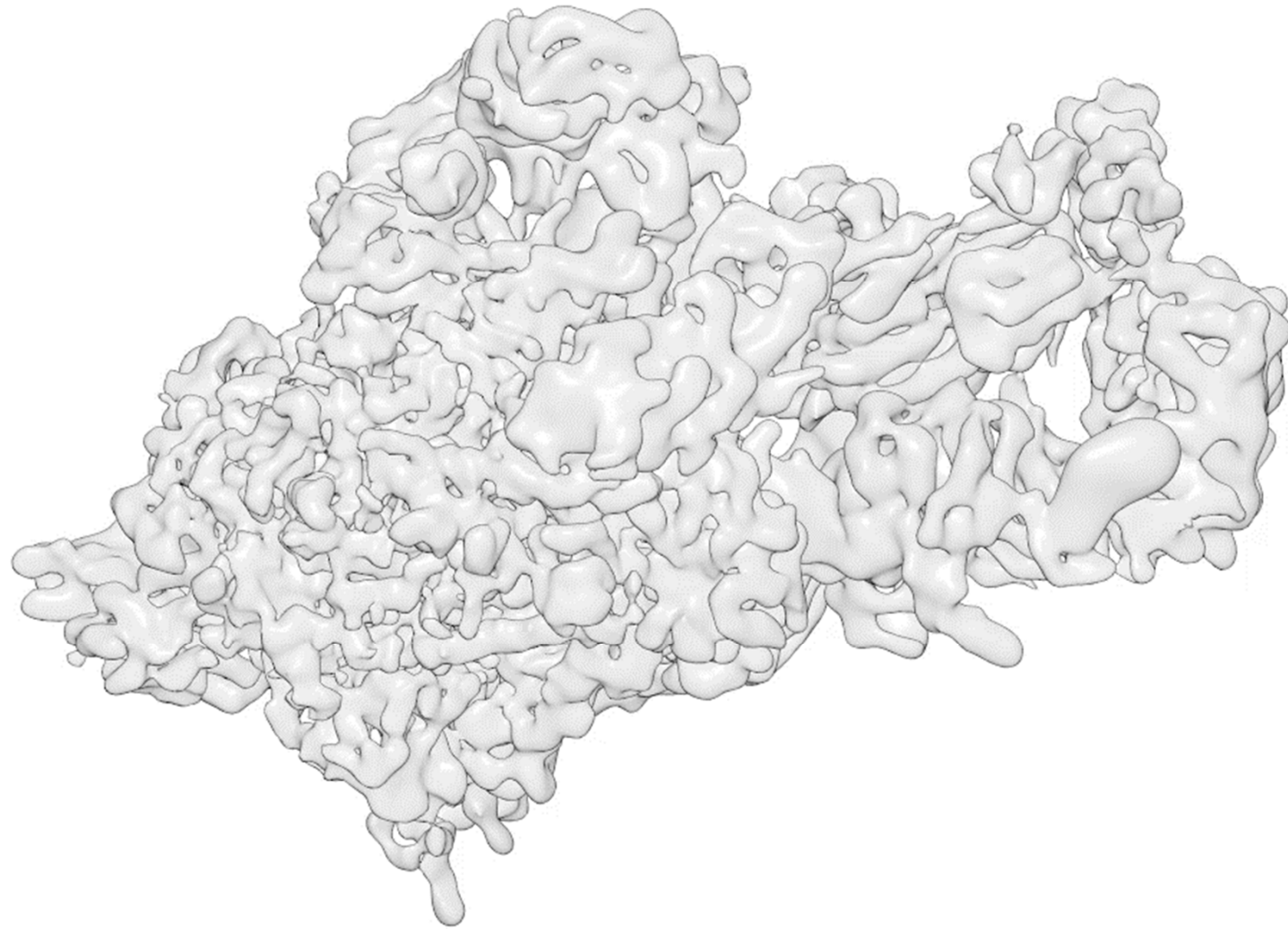
analýza PIC-MED komplexu (~50 podjednotek - ~2MDa)

analýza PIC-MED komplexu
(~50 podjednotek - ~2MDa)

- způsob sběru dat, klasifikace
a rekonstrukce struktury
komplexu pomocí kryoEM

Schilbach et al, Nature, 2017

■ cMed, middle module
■ cMed, head module

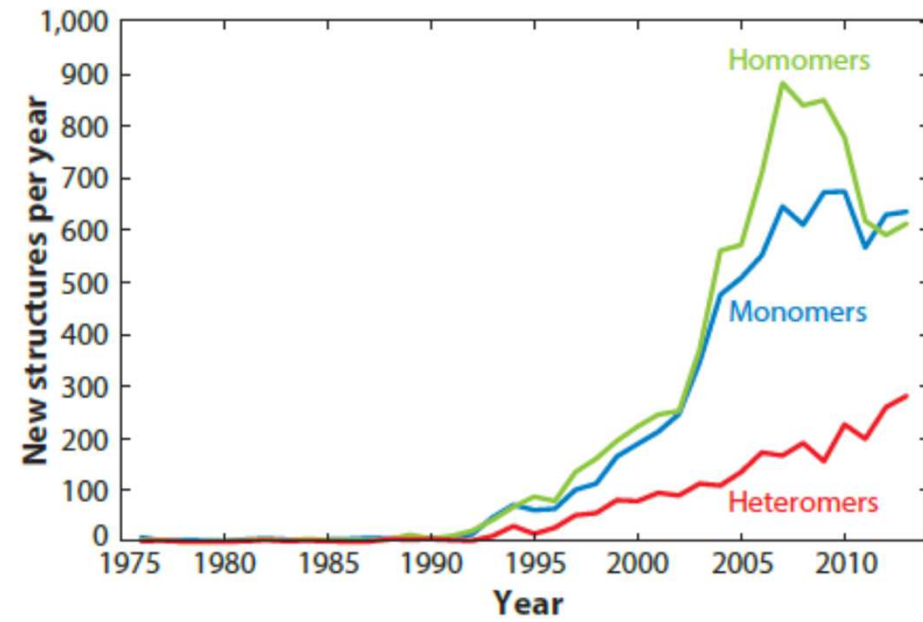
■ TFIIA	■ TFII E	■ TBP
■ TFIIB	■ TFIIF	■ Pol II

_____ cPIC

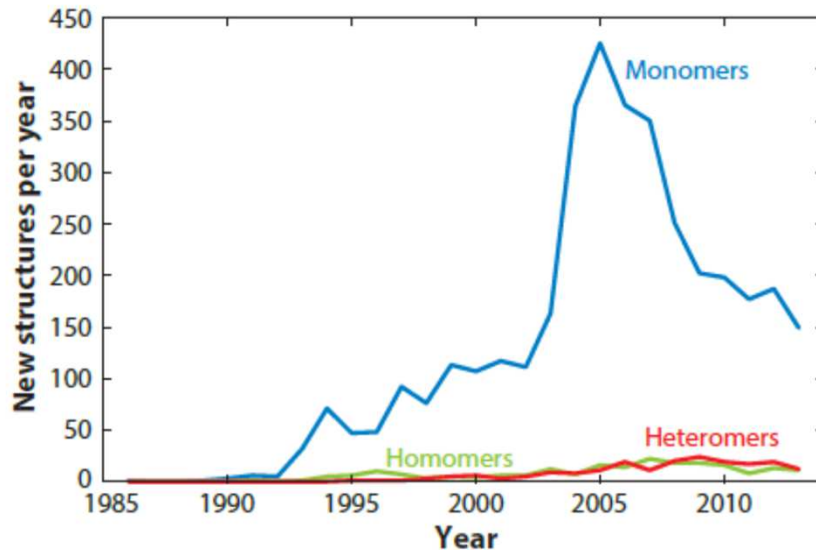
Použití metod **strukturní biologie** pro studium proteinových komplexů

- krystalografie – nejvhodnější (boom v minulé dekádě díky sekvenačním projektům)
- NMR je limitována velikostí
- cryoEM je vhodná pro velké komplexy (boom v současnosti)

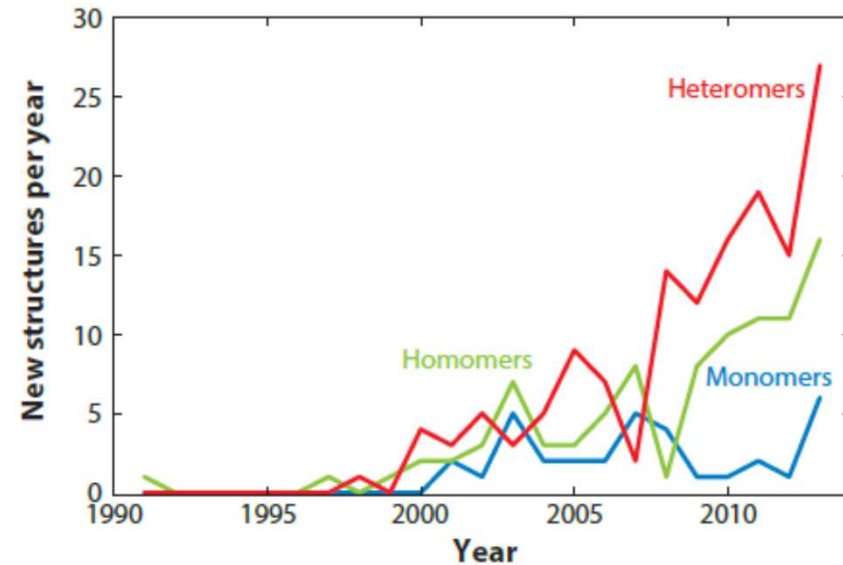
a X-ray crystallography

b NMR

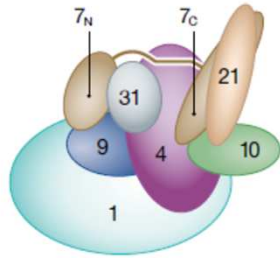

c Electron microscopy

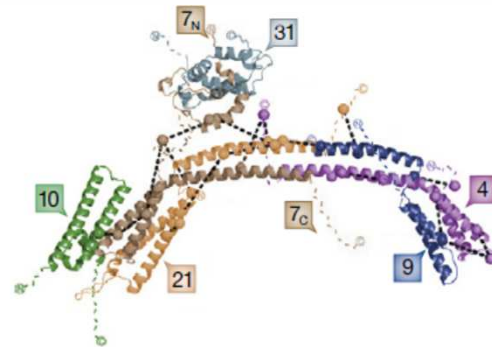
Integrativní modelování

MEDIATOR MIDDLE MODULE

Topology of the Mediator middle module
Koschubs *et al*, 2010

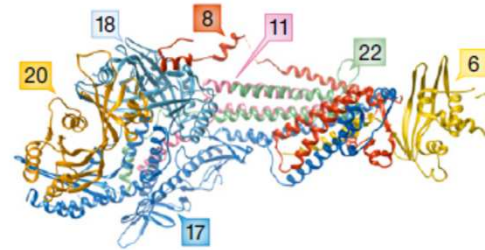
- Native MS
- IMS-MS
- Limited proteolysis
- Light scattering
- SAXS
- Pull-down assays

Architectural model of the Mediator middle module
Larivière *et al*, 2013

- Crosslinking-MS
- Homology modeling
- X-ray crystallography

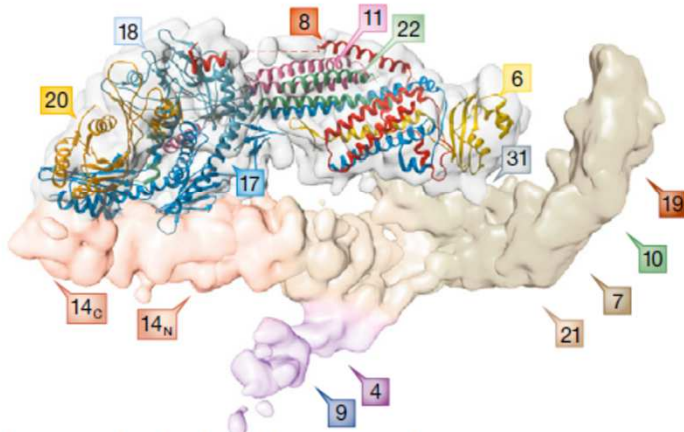
MEDIATOR HEAD MODULE

Structure of the Mediator head module
Robinson *et al*, 2012

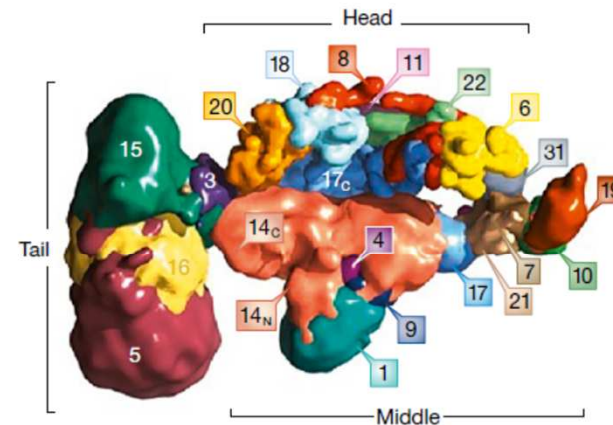
- Crosslinking-MS
- X-ray crystallography

CORE MEDIATOR (cMED) COMPLEX

Structure of a 15-subunit Mediator complex
Plaschka *et al*, 2015

- Crosslinking-MS
- Cryo-EM
- Homology modeling
- X-ray crystallography

Architecture of a 21-subunit Mediator complex
Robinson *et al*, 2015

- Integrative modeling
- Crosslinking-MS
- Cryo-EM
- X-ray crystallography
- Homology modeling

- Original data
- Integrated data from other studies

Lossl *et al*, EMBO J, 2016

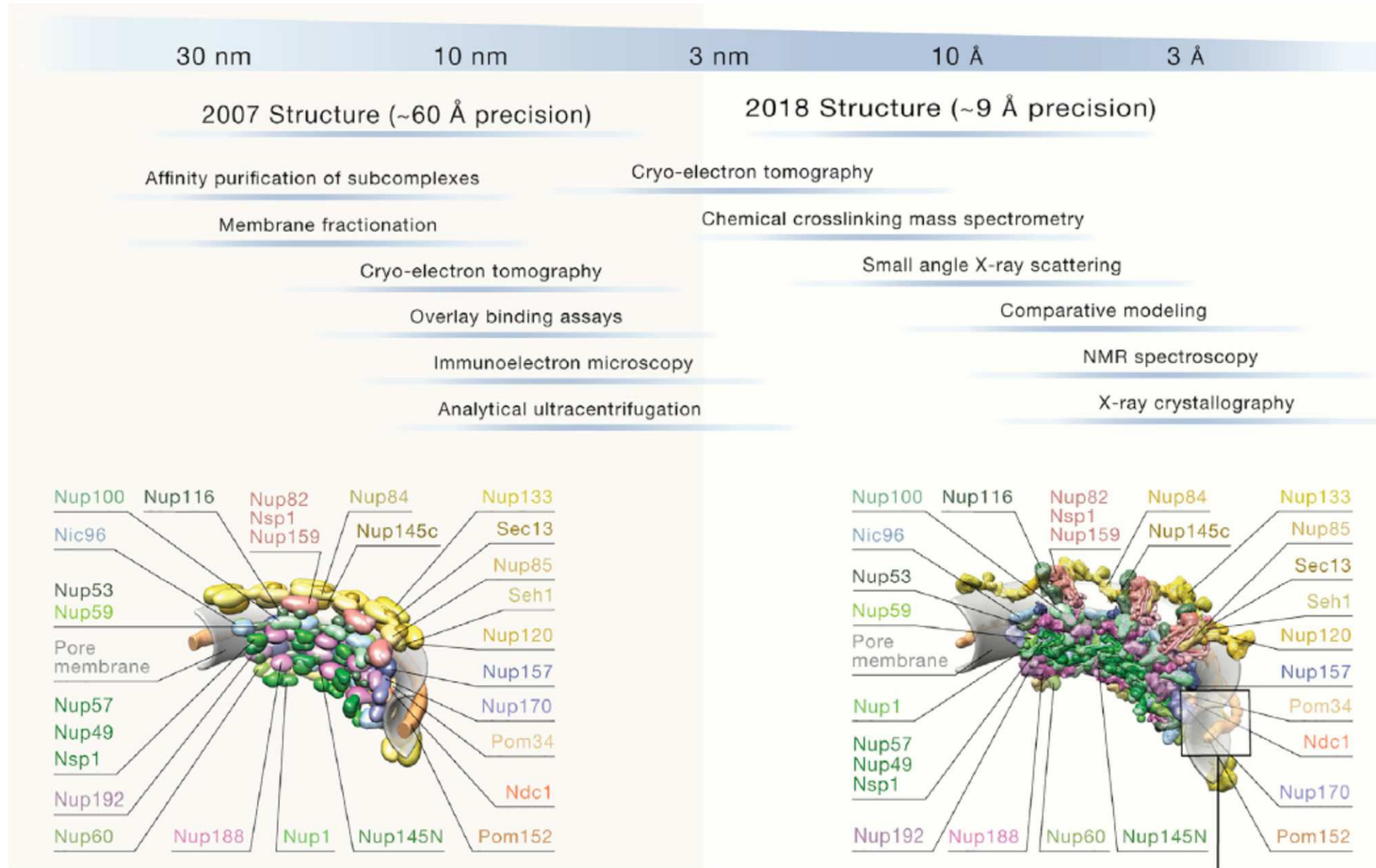
Integrativní modelování

Table 1. Example Methods that Are Informative about a Variety of Structural Aspects of Biomolecular Systems

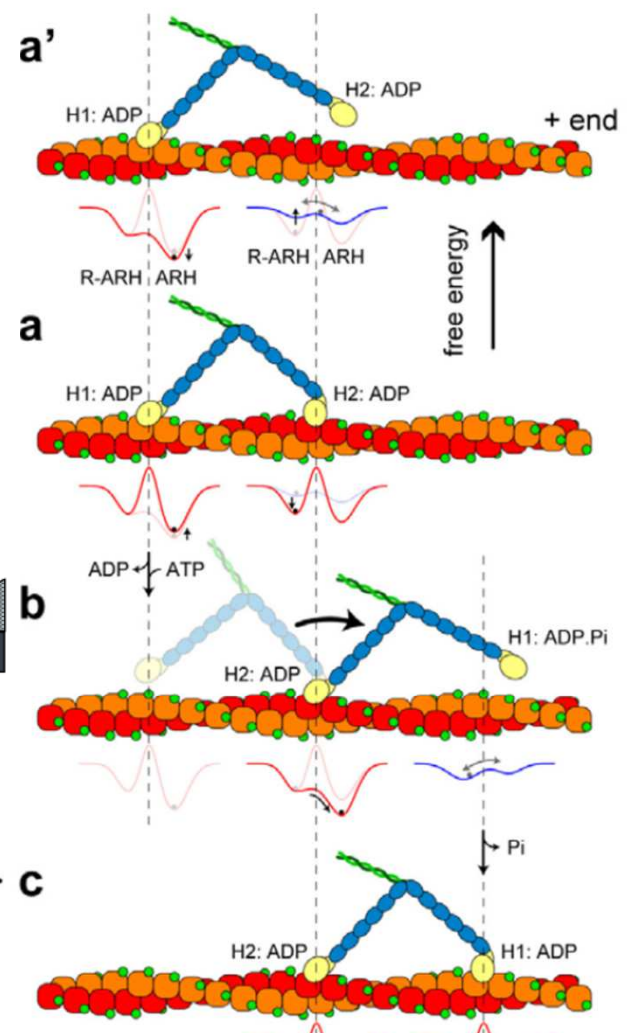
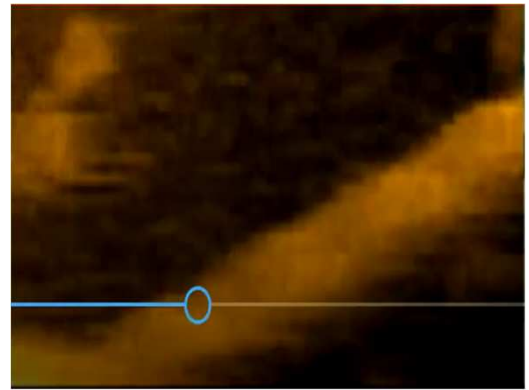
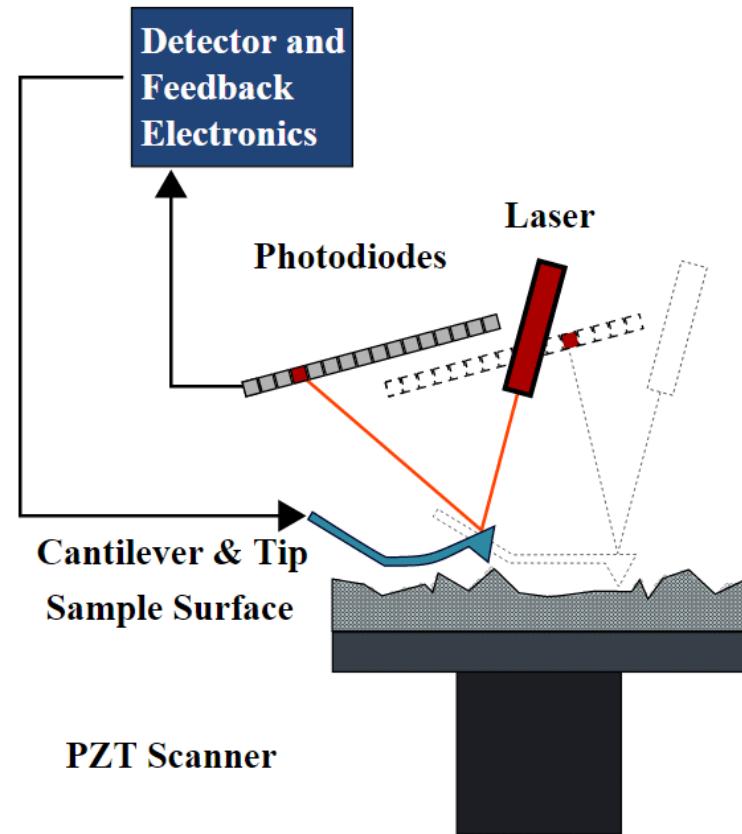
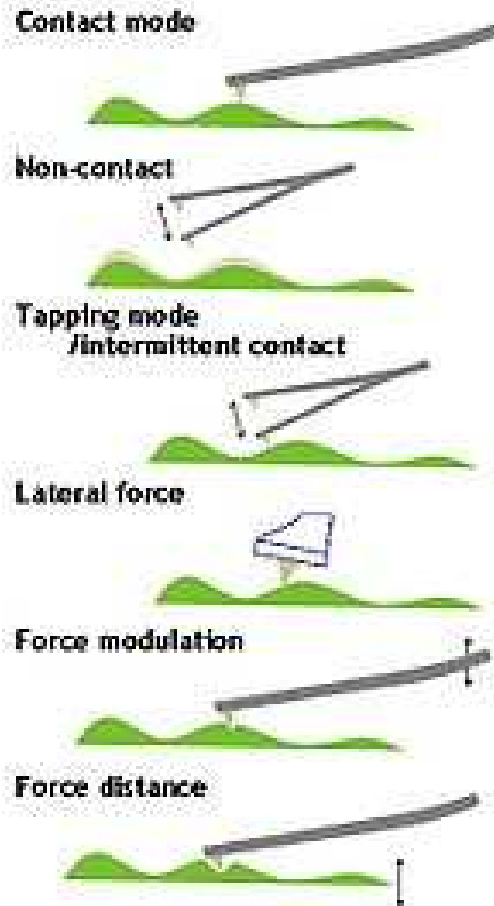
Structural information	Method
Stoichiometry	MS, quantitative fluorescence imaging
Atomic structures of parts of the studied system	X-ray and neutron crystallography, NMR spectroscopy, 3DEM, comparative modeling, and molecular docking
3D maps and 2D images	Electron microscopy and tomography
Atomic and protein distances	NMR, FRET, and other fluorescence techniques; DEER, EPR, and other spectroscopic techniques; and XL-MS and disulfide bonds detected by gel electrophoresis
Binding site mapping	NMR spectroscopy, mutagenesis, FRET, and XL-MS
Size, shape, and distributions of pairwise atomic distances	SAS
Shape and size	Atomic force microscopy, ion mobility mass spectrometry, fluorescence correlation spectroscopy, fluorescence anisotropy, and analytical ultracentrifugation
Component positions	Super-resolution optical microscopy, FRET imaging, and immuno-electron microscopy
Physical proximity	Co-purification, native mass spectrometry, XL-MS, molecular genetic methods, and gene/protein sequence covariance
Solvent accessibility	Footprinting methods, including HDex assessed by MS or NMR, and even functional consequences of point mutations
Proximity between different genome segments	chromosome conformation capture
Propensities for different interaction modes	Molecular mechanics force fields, potentials of mean force, statistical potentials, and sequence co-variation

Abbreviation are as follows: 3DEM, 3D electron microscopy; DEER, double electron-electron resonance; EPR, electron paramagnetic resonance; FRET, Foerster resonance energy transfer; HDex, hydrogen/deuterium exchange; NMR, nuclear magnetic resonance; SAS, small-angle scattering; XL-MS, cross-linking mass spectrometry.

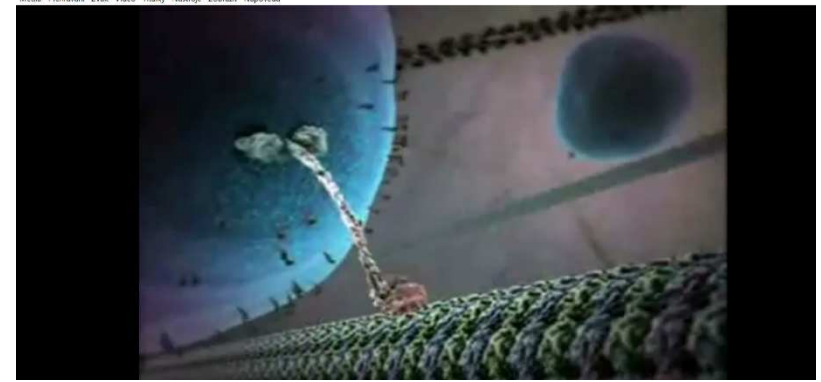
Integrativní modelování

AFM atomic force microscopy

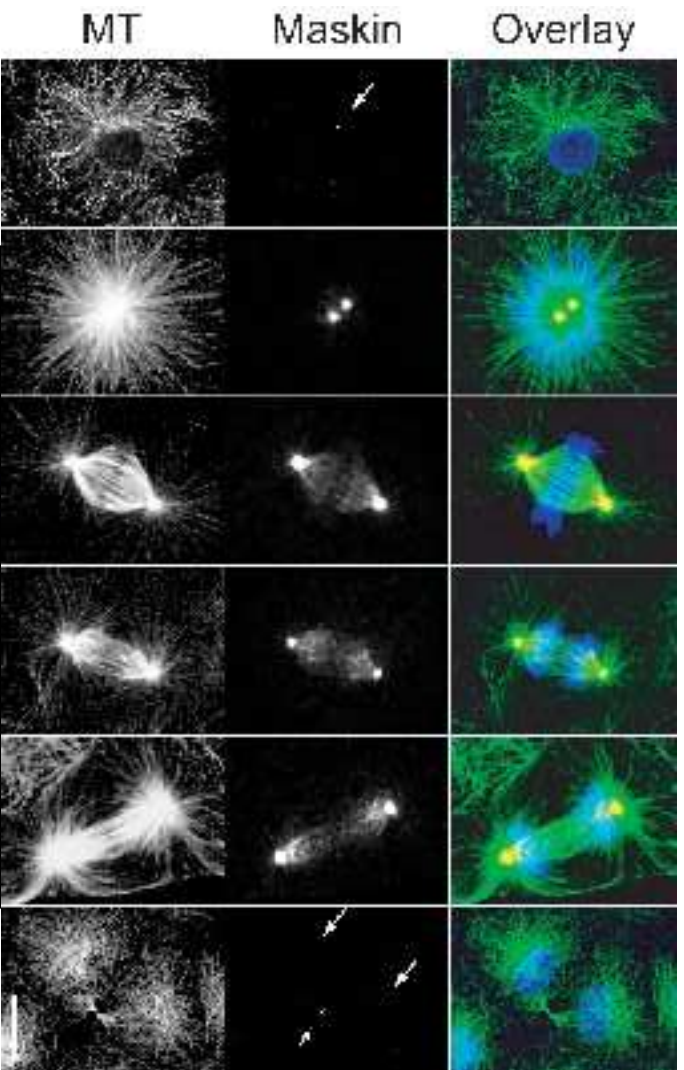

Molecular Machinery of Life 5v - Multimediální prehrávač VLC
 Média: Prehrávač, Zvuk, Video, Tituly, Nástroje, Zobrazit, Napověda

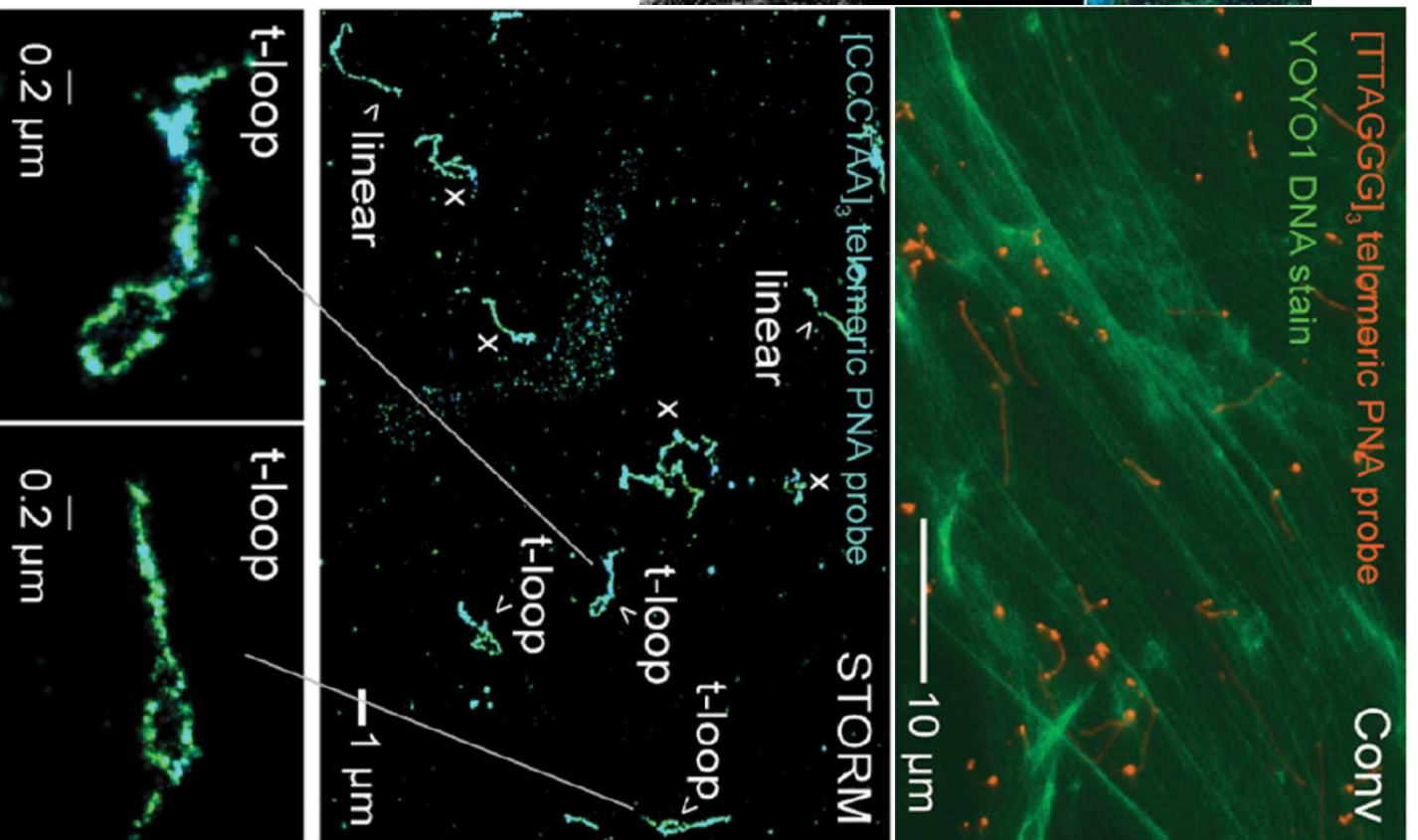

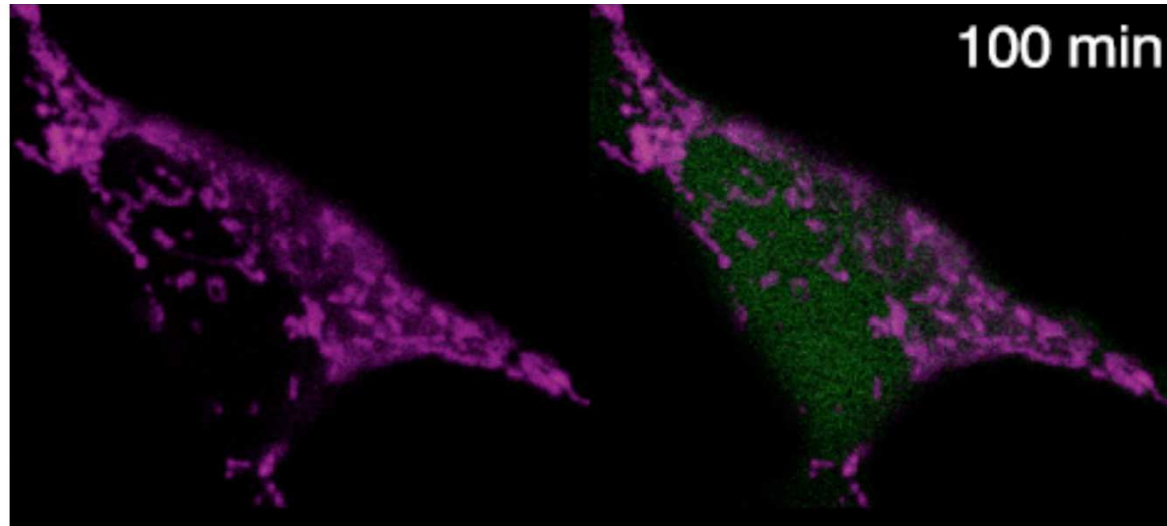
Uchihashi et al,
 Nat Prot, 2012

Mikroskopie

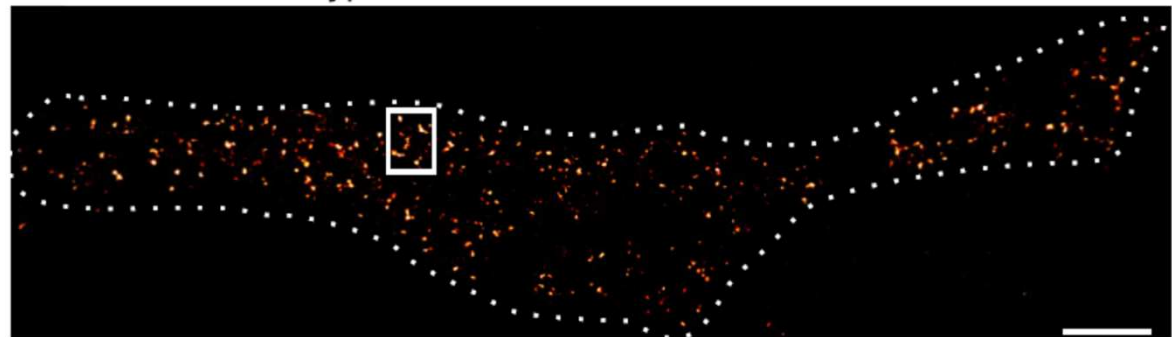
Doksani et al, Cell, 2013

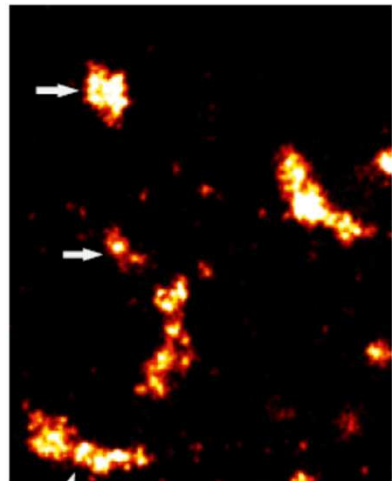

100 min

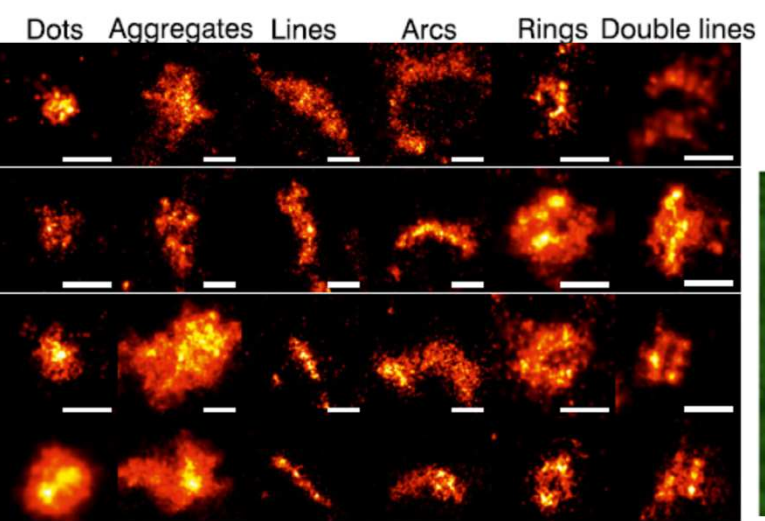
A GFP-Bax wild type

B

C

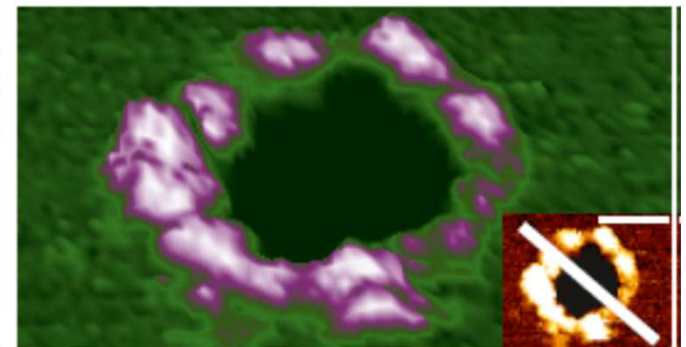

Lokalizace proteinových komplexů

Konfokální mikroskopie vs super-resolution mikroskopie (STED=stimulated emission depletion microscopy – rozlišení 60nm)

+ AFM (atomic force microscopy)

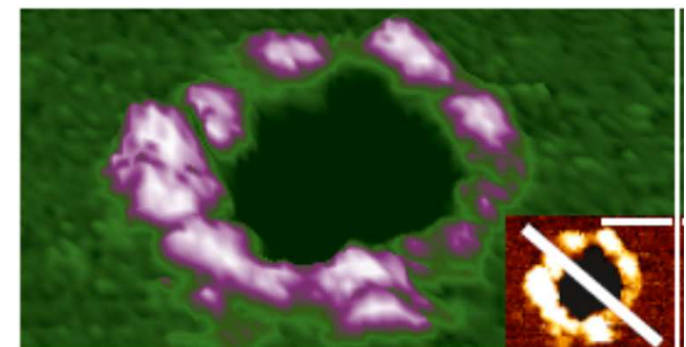
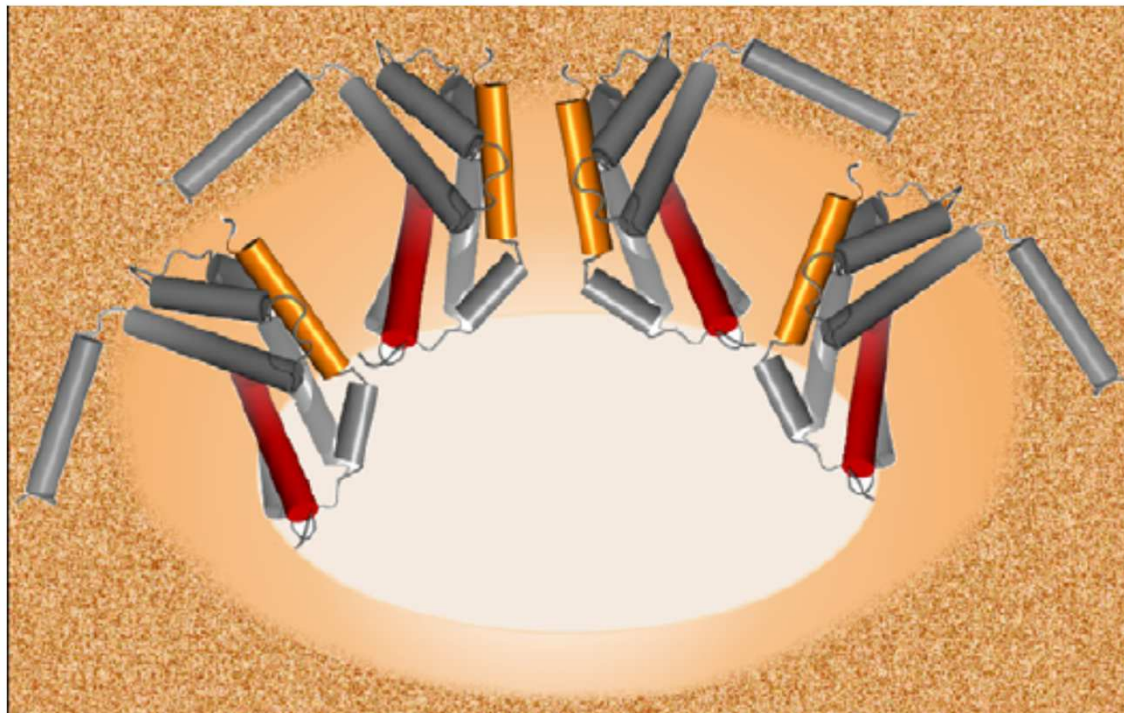
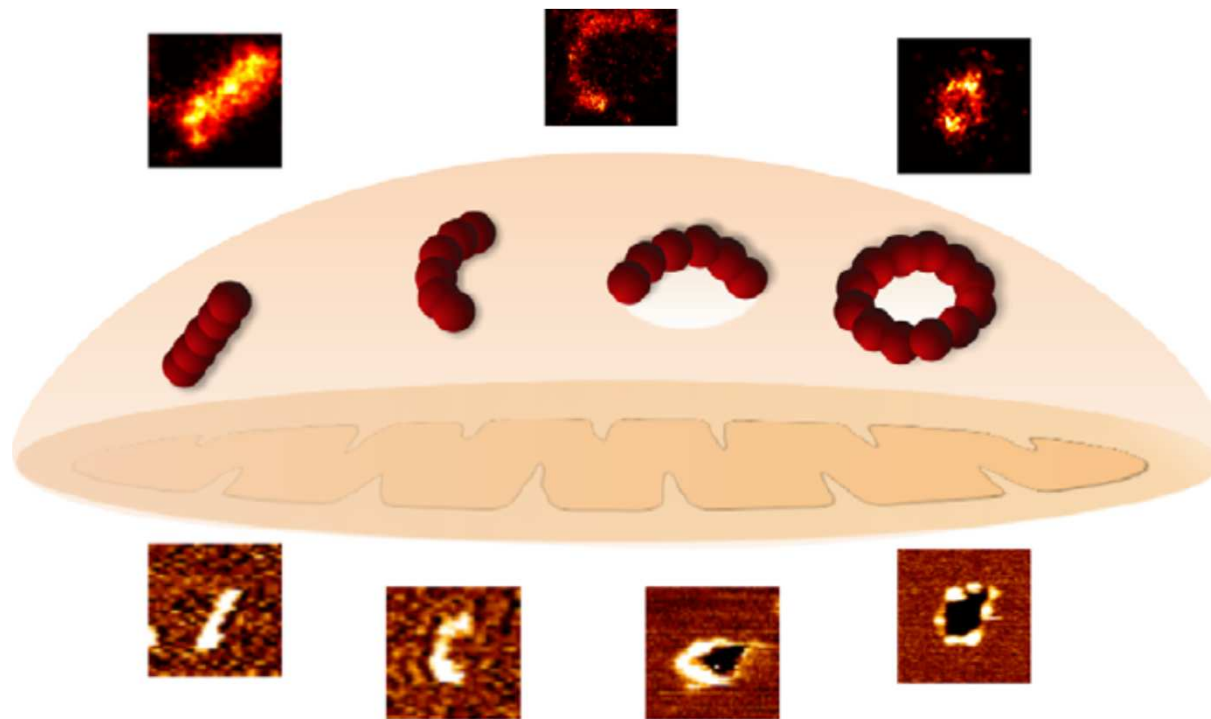
Gallego et al, EMBO J, 2016

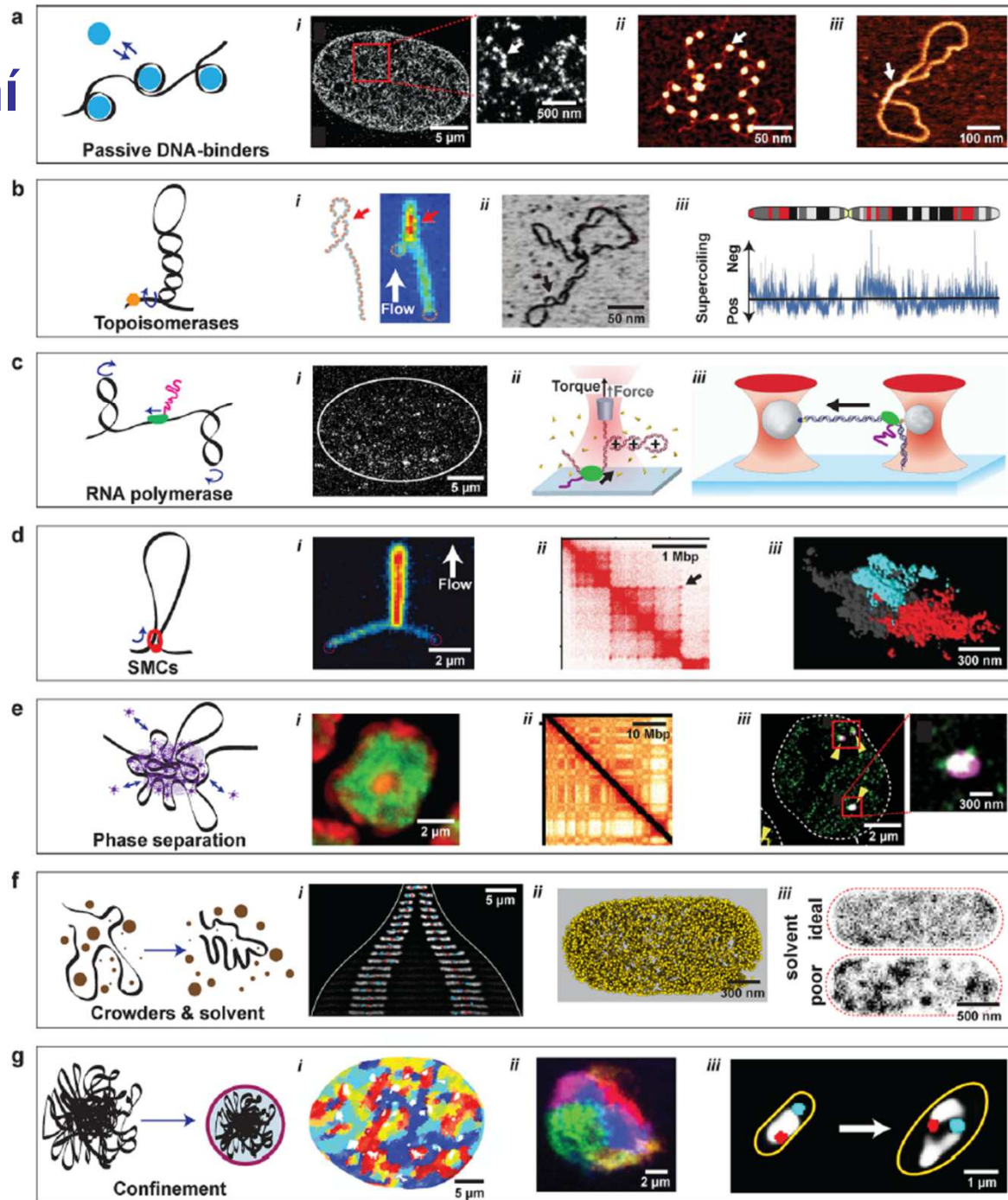
Lokalizace proteinových komplexů

Bax protein vytváří póry v mitochondriální membráně (apoptósa)

Gallego et al, EMBO J, 2016

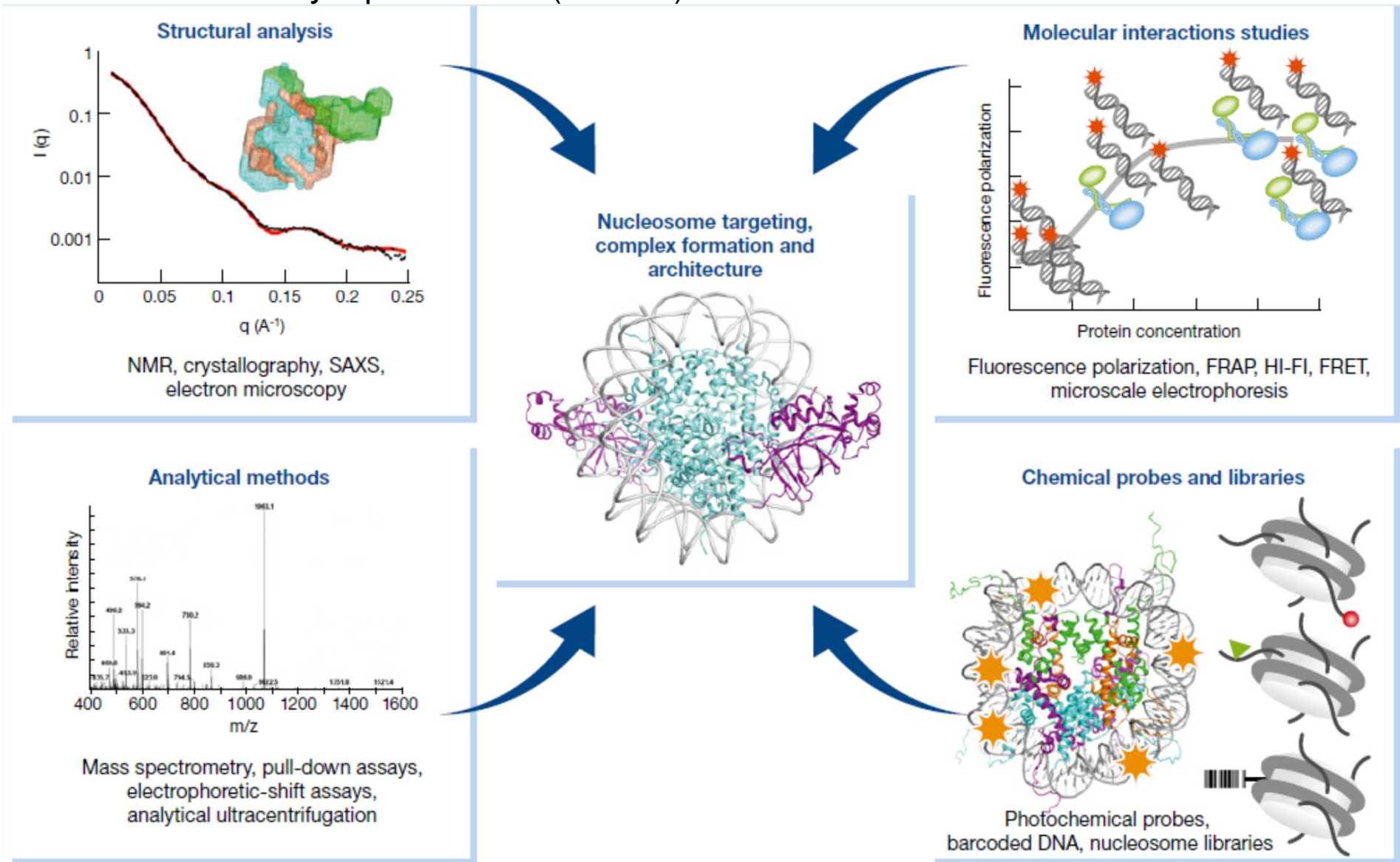

... fluorescenční metody ...

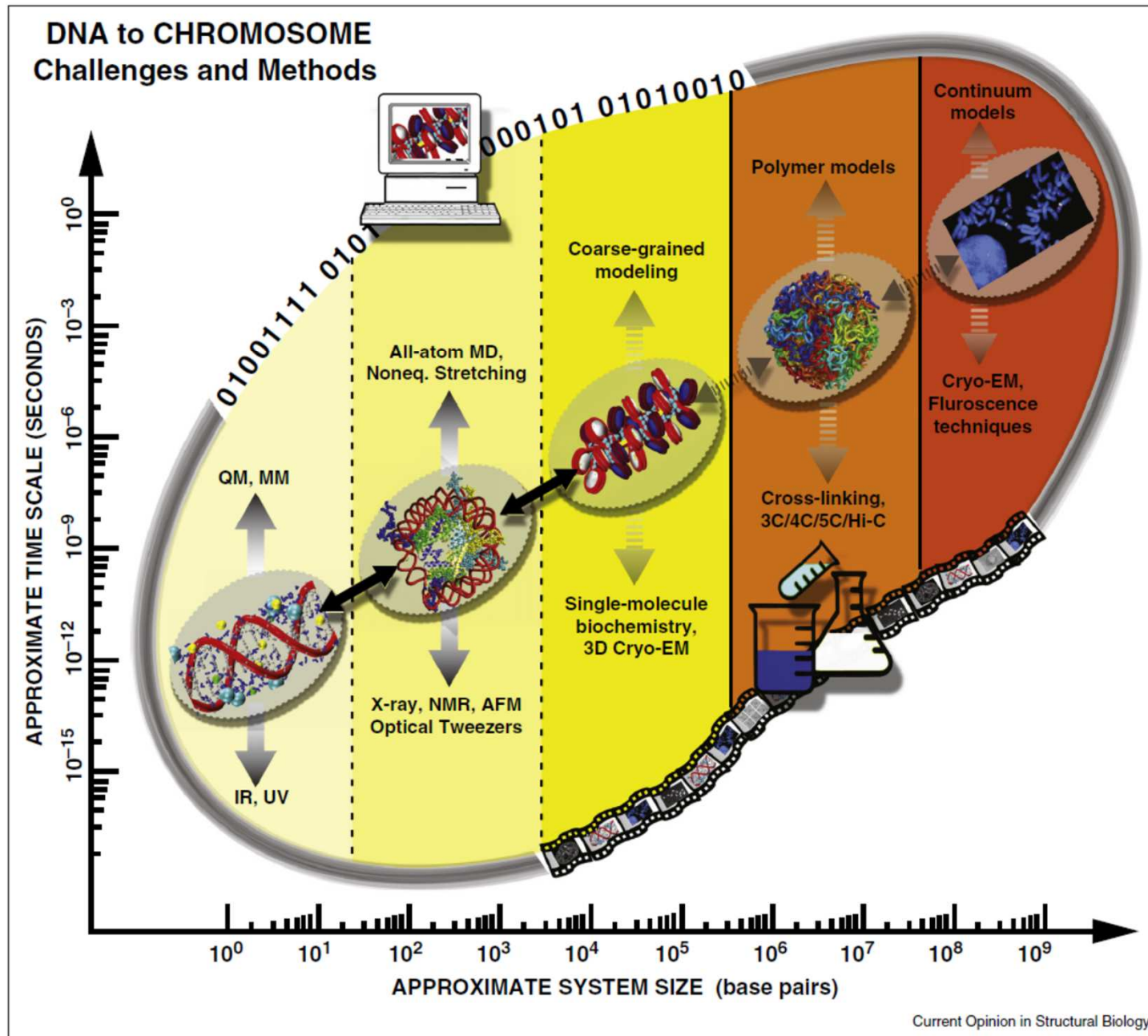
Analyza proteinovych komplexu

více Metody v proteomice (CG090)

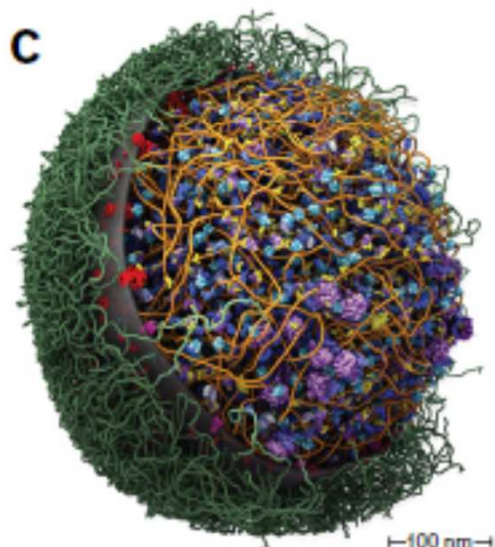
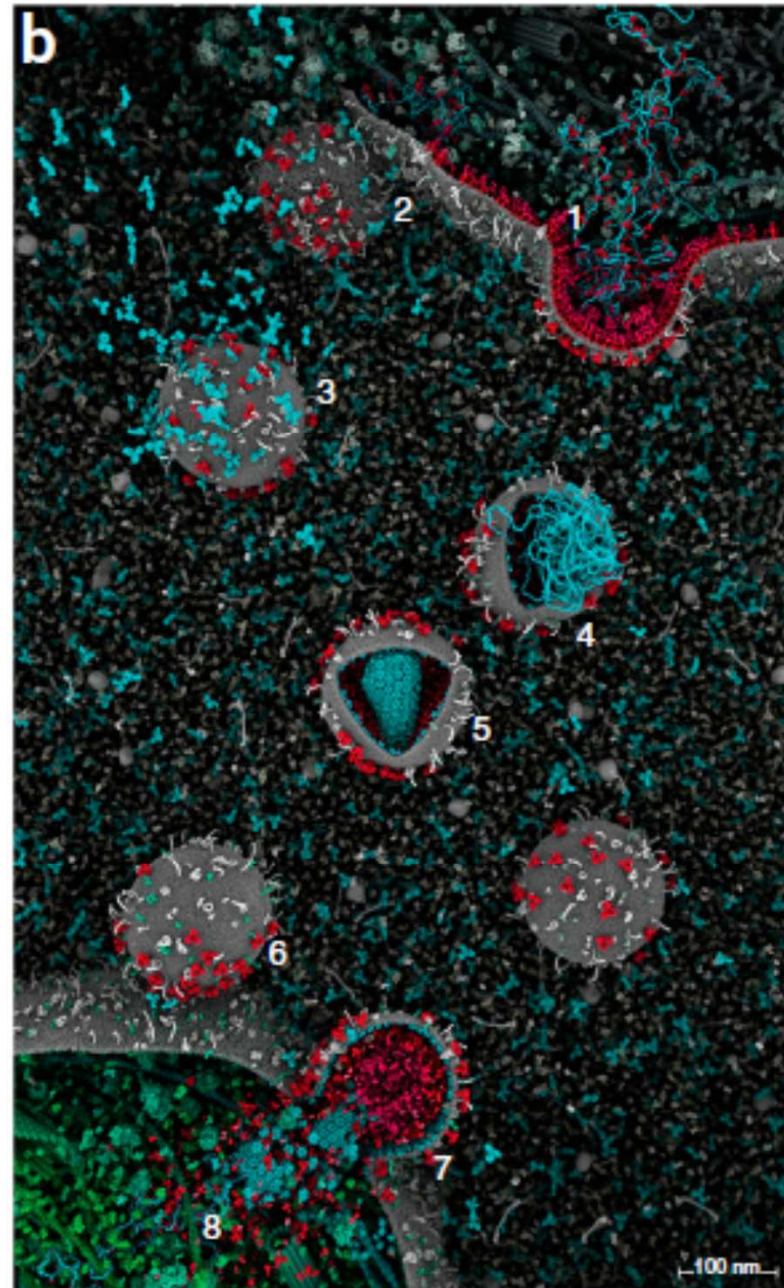
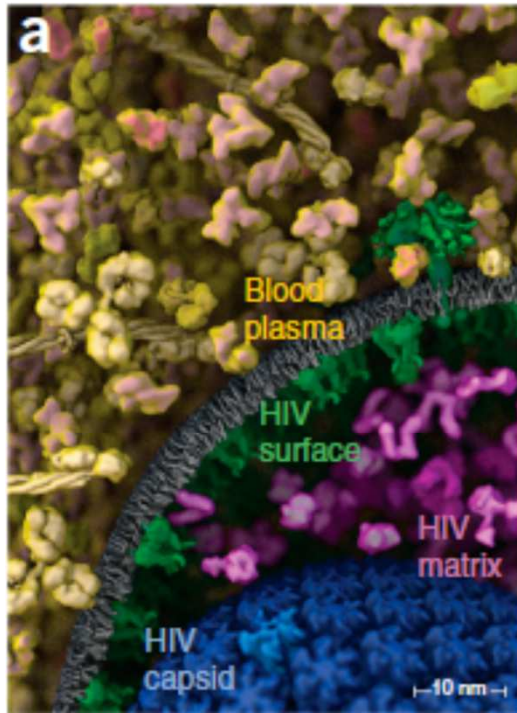

Analyza proteinovych komplexu

Ozer et al, CO in SB, 2015

Visualizace proteinových komplexů

Existuje mnoho nástrojů na vizualizaci komplexů (i v buněčném prostředí)

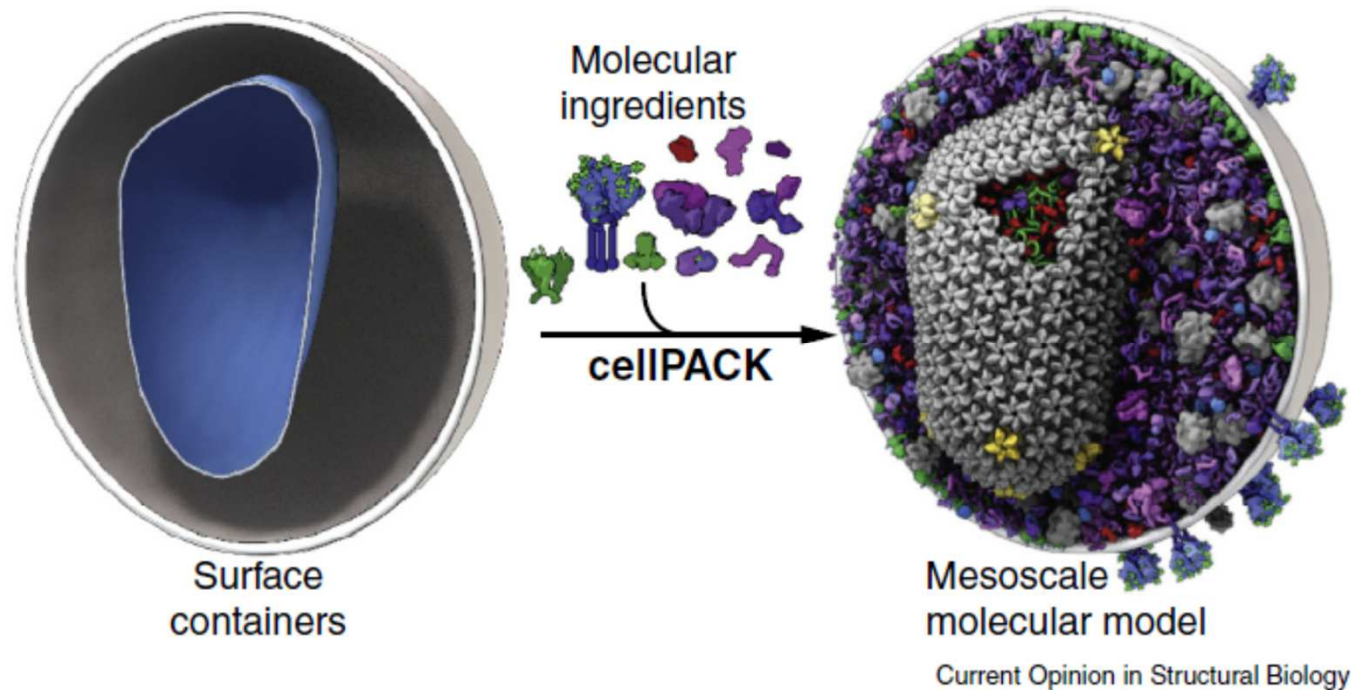
od **PyMOL** pro přímou vizualizaci krystalových struktur

... až po **CellPACK** pro interaktivní náhled do buňky a jejích procesů

...vychází z herních a animačních algoritmů ...

Johnson et al., Nat Meth, 2015

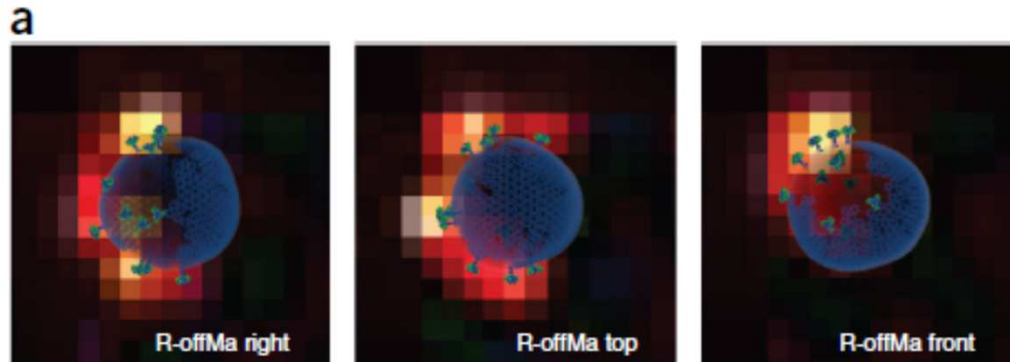
Visualizace proteinových komplexů

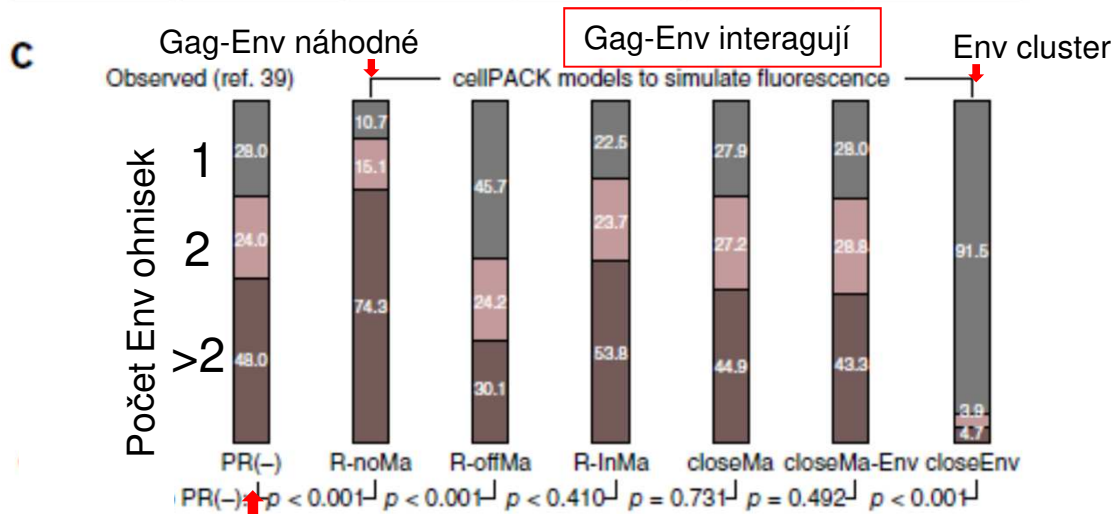
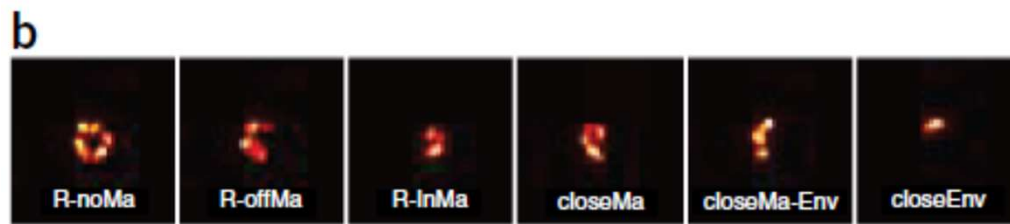
Pro lepší představu (virové částice) se integrují ... (nakopírované) struktury, data z molekulární dynamiky (simulací), koordináty pohybu „objektu“ ve světelném mikroskopu ... animovat i buněčný kontext – namíchat v „reálných“ poměrech do „organel“ a na „membrány“ – CellPack ...

Lze použít k testování modelů ...

Visualizace proteinových komplexů - CellPACK

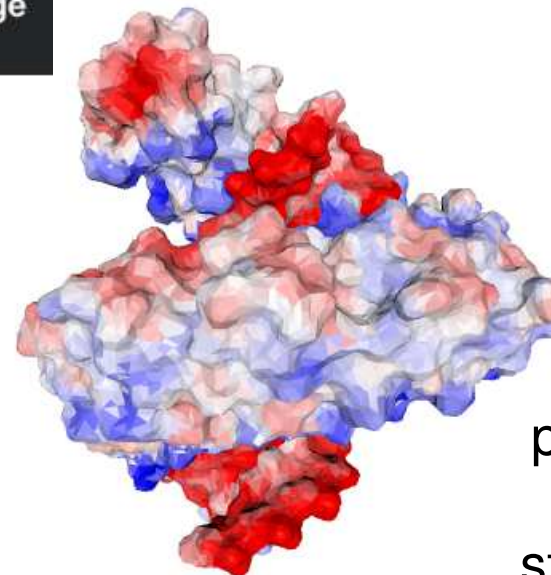
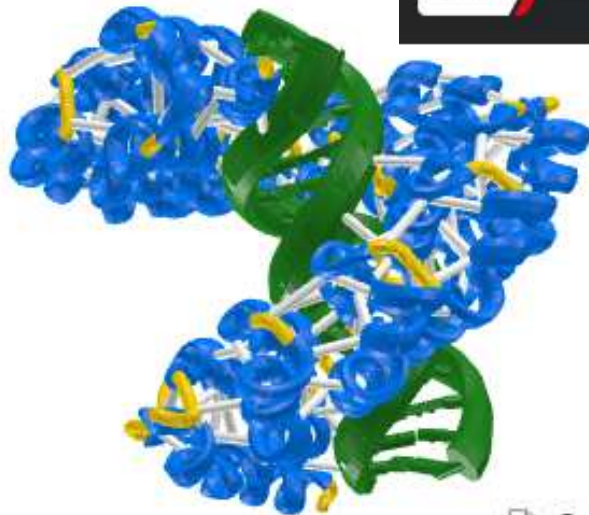
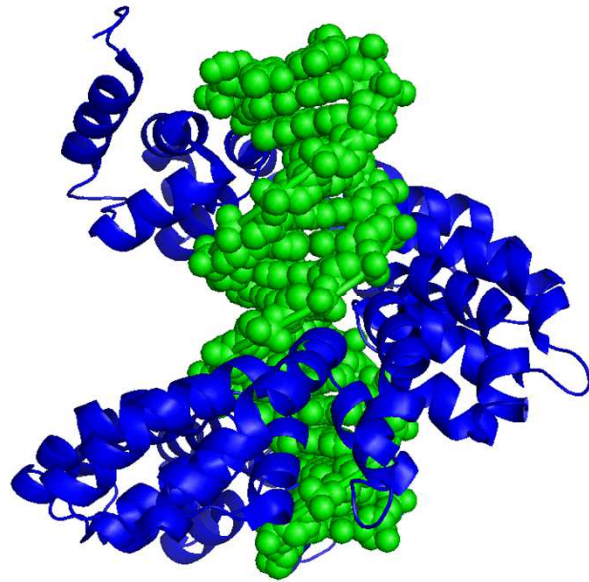

CellPACK poskytuje vzhled do buněčných procesů – použit na simulaci distribuce proteinů virové částice (např. R-noMa: random-bez interakcí)

Experimentální výsledek

Visualizace proteinových komplexů

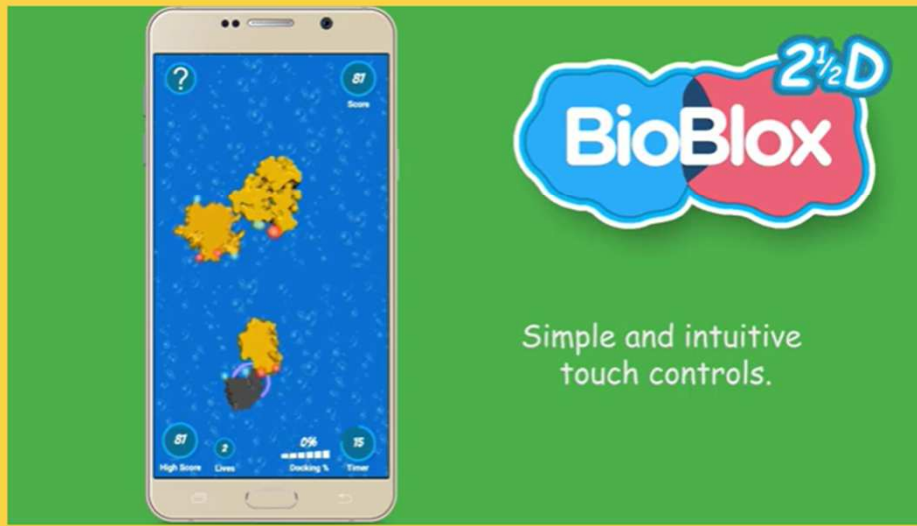
 3dprint.nih.gov/

Existuje mnoho nástrojů na vizualizaci komplexů

od **PyMOL** pro přímou vizualizaci krystalových struktur ... **3D tisk**

Docking - hra

Bioblox 2½D Game on the Topic of Protein Docking

Bioblox 2½D is a free mobile game on the Topic of Protein Docking. Play the Proteins Docking game. Learn about the fascinating world of bio-molecules and their interactions. Drag, Rotate, Swipe and fit the chains together like the components of a mechanism.

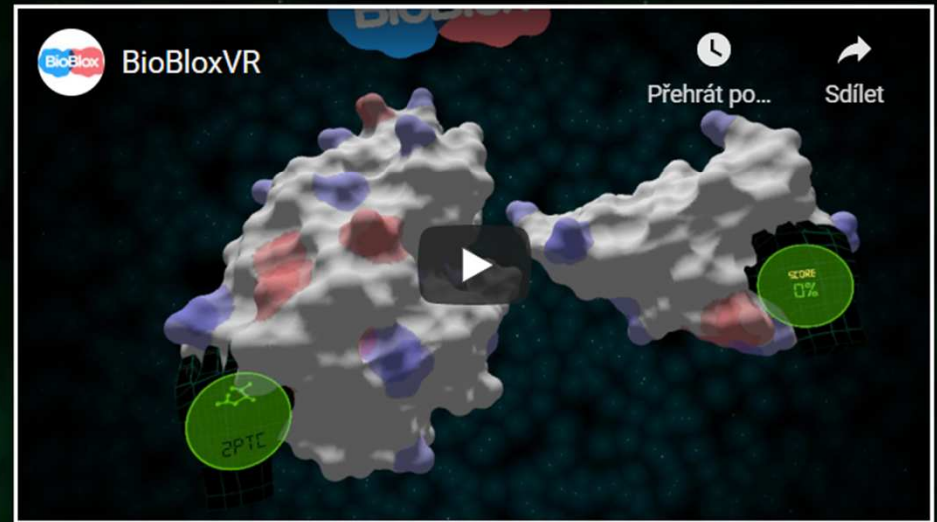

<https://www.doc.gold.ac.uk/bioblox/>

BioBloxVR

BioBloxVR Feel the docking experience!

BioBloxVR is a visualization tool for the docking of proteins using virtual reality. It is still under development if you want to have a try contact us!

Docking – VR ...

<https://www.doc.gold.ac.uk/bioblox/>

<https://www.youtube.com/watch?v=G6gSuTTXsM4&t=12s>

<https://www.youtube.com/watch?v=2z8y7rUWOos>